

Research Paper

Developing a Strategy and Providing Solutions for Improving Support and Empowerment Processes for Socially Harmed Groups

Ali Akbar Majdi^{*1} , Seyed Alireza Anvari²

¹ Assistant Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Iran, majdi@ferdowsi.um.ac.ir

² PhD in Economic Sociology and Development, Department of Social Sciences, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Iran, ali.anvary@yahoo.com

[10.22080/ssi.2025.28294.2242](https://doi.org/10.22080/ssi.2025.28294.2242)**Received:**

April 21, 2025

Accepted:

June 28, 2025

Available online:

August 26, 2026

Keywords:

Child Abuse, Mashhad, Street-Working Children, Victimized Women and Girls, Welfare Organization

Abstract

Objectives: The present study examines and improves support and empowerment processes for socially disadvantaged groups (socially disadvantaged women and girls, street-working children, and child abuse victims). **Methods:** The current research is organized into three stages: library research, SWOT analysis, and grounded theory. To collect data in the second and third stages, semi-structured interviews were conducted through purposive sampling from three target groups: experts and managers of centers. In the library research part of the study, indicators and themes related to the target disadvantaged groups were identified. In the pathology section of the target groups, problems and issues related to the support and empowerment process of the target groups were categorized into four categories: executive, legal, political and social, and the priority of each category was presented in a separate table. **Results:** Based on the classification of the four general strategies, these include the policy-executive strategy (AP), legal-policy strategy (LP), executive-social strategy (AS), and social-policy strategy (PS). In the Grand Theory Analysis section, various contextual and causal factors, as well as strategies, were identified. The central category includes the interactive solutions for the empowerment and support processes identified in this section, namely, support-centered participation and the empowerment network. **Conclusion:** Ten models have been introduced as solutions for reforming support and empowerment processes, including expert orientation, human resource empowerment, virtual daily work, social participation, scientific participation, appropriation orientation, culture building, foreign nationals, empowerment networks, and family-centeredness. The final suggestion of the study is to promote the participation of all sectors of society in support programs and to use networking capacities for empowerment.

*Corresponding Author: Ali Akbar Majdi

Address: Department of Social Sciences, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Iran.

Email: majdi@ferdowsi.um.ac.ir

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

2538-3612 © The Author(s)

Published by University of Mazandaran

Extended Abstract

1. Introduction

Social harms such as street-working children, socially victimized women and girls (including runaway girls and street-based sex workers), and child abuse are among the most critical obstacles to social development in Iran. These phenomena not only impose high economic costs but also disrupt the social fabric, reduce social capital, and lead to the intergenerational reproduction of poverty and exclusion. The Welfare Organization, as the primary agency responsible for supporting vulnerable groups, has implemented various programs; however, evaluations indicate persistent challenges in the support and empowerment processes. The literature review reveals that while many studies have focused on causes and consequences of social harms, a comprehensive analysis of the support and empowerment processes for these three target groups—street-working children, victimized women/girls, and child abuse victims—has been lacking. Therefore, the main objectives of this study are: (1) to identify and prioritize executive, legal, policy, and social obstacles in support and empowerment processes; (2) to propose strategies for reforming these processes using SWOT analysis; and (3) to develop a grounded theory-based model for improving support and empowerment interventions for socially harmed groups in Mashhad.

2. Methods

This study employed a mixed-method design consisting of three sequential stages: (1) library study to extract indicators and themes from national and international literature (2010-2023); (2) SWOT analysis to diagnose problems and obstacles; and (3) grounded theory

(Strauss & Corbin, 1998) to identify solutions and develop a conceptual model. Data were collected through semi-structured interviews with 60 participants selected via purposive sampling from four groups: (a) experts of the Welfare Organization familiar with harm reduction programs; (b) social harm specialists; (c) managers and staff of residential and day-care centers for target groups; and (d) a purposive sample of victimized individuals (women, girls, street-working children, child abuse victims) or their family members. Interviews continued until theoretical saturation. For validity and reliability, we used member checking, peer debriefing, and direct quotations. Data analysis in the grounded theory phase involved open, axial, and selective coding following the Strauss and Corbin paradigm model.

3. Results

The library review identified numerous indicators for each group. For street-working children, key themes included poverty, parental addiction, migration, low social competence, self-efficacy, social support, and family disintegration. For victimized women and girls, extracted themes were economic poverty, family conflicts, lack of social support, stigma, low self-esteem, and external locus of control. For child abuse, themes included parental addiction, divorce, poverty, low perceived social support, and cultural factors.

SWOT analysis results: Obstacles were categorized into four groups. Executive obstacles included lack of facilities (weight = 0.18, rank = 6), shortage of human resources (weight = 0.18, rank = 6), job burnout (weight = 0.15, rank = 5), insufficient training (weight = 0.12, rank = 4), and administrative bureaucracy (weight

= 0.12, rank = 4). Legal obstacles included lack of protective laws (weight = 0.44, rank = 4) and legal difficulties in early discharge (weight = 0.22, rank = 2). Policy obstacles included lack of inter-organizational coordination (weight = 0.31, rank = 8), limited financial resources (weight = 0.19, rank = 5), and the presence of foreign nationals (weight = 0.15, rank = 4). Social obstacles included non-cooperation of families (weight = 0.31, rank = 5), lack of a supportive culture (weight = 0.25, rank = 4), and the rapid growth of social harms (weight = 0.125, rank = 2). Four general strategies were proposed: policy-executive (AP), policy-legal (LP), executive-social (AS), and social-policy (PS).

Grounded theory findings: Open coding produced numerous concepts. Axial coding identified causal conditions (resource-rule imbalance, legal barriers, social stigma, role overload, organizational parallelism, static procedures, foreign nationals), contextual conditions (cultural weakness, lack of social participation, family harms), and strategies (expert-orientation, human resource empowerment, virtual daily services, social participation, scientific participation, appropriation-orientation, culture-building, foreign nationals management, empowerment networks, family-centeredness). The central category was identified as "support-centered participation and empowerment networking." The final paradigm model shows that by activating multi-sectoral participation (private sector, NGOs, academic institutions, media, charities, community-based organizations) and creating sustainable empowerment networks (using previously empowered individuals as peer supporters), it is

possible to overcome obstacles and reform support-empowerment processes.

4. Conclusion

This study demonstrates that the current support and empowerment processes for socially harmed groups in Iran face deep structural, legal, inter-organizational, and cultural barriers. The mere allocation of resources without reforming processes and activating participatory capacities is insufficient. The final proposed model, "support-centered participation and empowerment networking," integrates ten practical solutions: expert-orientation (strengthening multidisciplinary teams), human resource empowerment (increasing motivation and specialized knowledge), virtual daily services (using tele-social work), social participation (activating NGOs, private sector, and community-based organizations), scientific participation (academic monitoring, updating protocols, evidence-based practices), appropriation-orientation (targeted financial and resource allocation), culture-building (media campaigns and community education), foreign nationals management (inclusive support for legal and illegal immigrants through partnerships with immigrant charities), empowerment networks (creating peer-support networks among previously empowered victims), and family-centeredness (educating and supporting families). The core recommendation is to shift from a centralized, reactive, and resource-limited approach to a decentralized, proactive, participatory, and network-based model. Welfare Organization cannot solve all problems alone; sustainable empowerment requires the activation of all societal sectors, with the Welfare Organization acting as a facilitator and coordinator. The empowerment network

strategy, similar to successful models like Narcotics Anonymous, uses the lived experience of recovered individuals as the most powerful resource for empowering current clients.

Funding

This article was extracted from a research project financially supported by the Razavi Khorasan Province Welfare Organization.

Authors' Contribution

Ali Akbar Majdi: Conceptualization, methodology, supervision, writing – review & editing.

Seyed Alireza Anvari: Data collection, formal analysis, investigation, writing – original draft preparation, visualization.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors gratefully acknowledge the financial support of the Razavi Khorasan Province Welfare Organization. We also thank all managers, experts, and staff of welfare centers, as well as the victimized individuals and their families who participated in this study. Finally, we would like to thank the officials of the Journal of Sociology of Social Institutions for their assistance and publication of the article.

علمی پژوهشی

تدوین استراتژی و ارائه راهکارهای اصلاح فرآیندفرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های آسیب‌دیده اجتماعی

علی‌اکبر مجدی^{*۱}، سید علیرضا انوری^۲

^۱ استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران، majdi@ferdowsi.um.ac.ir
^۲ دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران، ali.anvary@yahoo.com

 [10.22080/ssi.2025.28294.2242](https://doi.org/10.22080/ssi.2025.28294.2242)

چکیده

اهداف: تحقیق حاضر به بررسی و اصلاح فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی برای گروه‌های آسیب‌دیده اجتماعی (زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی، کودکان کار خیابانی و کودک‌آزاری) می‌پردازد. **روش مطالعه:** روش تحقیق حاضر در سه مرحله کتابخانه‌ای، تحلیل سوات و گراند تئوری دسته‌بندی شده است. به منظور جمع‌آوری داده‌ها در مرحله دوم و سوم از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته به وسیله نمونه‌گیری هدفمند از سه گروه هدف به همراه کارشناسان و مدیران مراکز نگهداری گروه‌های آسیب‌دیده سازمان بهزیستی مشهد انجام شده است. در بخش کتابخانه‌ای تحقیق شاخص‌ها و مضامین مرتبط با گروه‌های آسیب‌دیده هدف مشخص شده است. در بخش آسیب‌شناسی گروه‌های هدف مشکلات و مسائل مرتبط با فرآیند حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف در چهار دسته اجرایی، قانونی، سیاستی و اجتماعی دسته‌بندی شده‌اند و اولویت هر دسته‌بندی در جدول جداگانه ارائه گردیده است. **یافته‌ها:** بر اساس دسته‌بندی استراتژی‌های چهارگانه کلی شامل استراتژی سیاستی - اجرایی، استراتژی سیاستی قانونی، استراتژی اجتماعی اجرایی و استراتژی اجتماعی سیاستی می‌باشند. در بخش تحلیل گراند تئوری عوامل مختلف زمینه‌ای، علی و راهبردها شناسایی شدند. مقوله مرکزی شامل راهکارهای برهمکنشی فرآیندهای توانمندی و حمایتی شناسایی شده در این بخش مشارکت‌محوری حمایتی و شبکه توانمندسازی می‌باشد. **نتیجه‌گیری:** ده مدل به‌عنوان راهکارهای اصلاح فرآیندهای حمایتی و توانمندی شامل: کارشناسی‌گرایی، توانمندی نیروی انسانی، خدمات روزانه مجازی، مشارکت اجتماعی، مشارکت علمی، تخصیص‌گرایی، فرهنگ‌سازی، اتباع خارجی، شبکه‌های توانمندی و خانواده‌محوری معرفی شده‌اند. پیشنهاد نهایی تحقیق، فعال‌سازی مشارکت تمام بخش‌های جامعه جهت برنامه‌های حمایتی و استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌سازی جهت توانمندسازی است.

تاریخ دریافت:

۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:

۷ تیر ۱۴۰۴

تاریخ انتشار:

۴ شهریور ۱۴۰۵

کلیدواژه‌ها:

زنان و دختران آسیب‌دیده، سازمان بهزیستی، کودک‌آزاری، کودکان کار خیابانی، مشهد

* نویسنده مسئول: علی‌اکبر مجدی

آدرس: گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.
ایمیل: majdi@ferdowsi.um.ac.ir

این مقاله با دسترسی آزاد تحت مجوز بین‌المللی کربیتو کامنز از نوع نسبت‌دادن-غیرتجاری-بدون انشقاق ۴/۰ است.

ناشر: دانشگاه مازندران © نویسنده(گان) ۲۵۳۸-۳۶۱۲

۱ بیان مسأله

در دسترس قراردادن خدمات تخصصی به تمامی افراد جامعه، مداخله تخصصی مؤثر به منظور کاهش جرائم و جلوگیری از تشدید بحران و آسیب‌های اجتماعی و کاهش صدمات بر اقشار در معرض آسیب، مداخلات تخصصی به اقشار آسیب‌پذیر جهت دستیابی به حقوق و توانمندسازی آنان و ارائه راهنمایی‌های لازم از اهداف اصلی و اساسی توانمندسازی اجتماعی است که ارتقاء سطح دانش، آگاهی افراد آسیب‌دیده اجتماعی مانند کودکان کار، روسپی‌ها و... و ارتقاء توانمندی‌های این افراد، ازجمله اهداف مهم و اساسی طرح‌های توسعه می‌باشد؛ بنابراین انجام تحقیق و پژوهش در این حوزه اولین قدم جهت پاسخ به این نیاز است. جامعه سالم و پویا در بعد اجتماعی، توسعه‌یافته تلقی می‌شود؛ یعنی جامعه‌ای که از نظر سطح وفاق و همبستگی اجتماعی، سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی، امنیت و عدالت اجتماعی در سطح مناسبی قرار دارد (جغتایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۱). به عبارتی دیگر، جامعه توسعه‌یافته از نظر اجتماعی دارای نرخ پایین آسیب‌های اجتماعی است. آسیب‌های اجتماعی (طلاق، بی‌خانمانی، کودکان کار، دختران فراری، اعتیاد و...) همواره ازجمله موانع توسعه اجتماعی جوامع هستند، نظام‌های اجتماعی را با اختلال کارکردی مواجه و با اختصاص دادن بخش کلانی از بودجه کشورها به خود، موانع زیادی را در مسیر رشد و توسعه، متوجه آن‌ها می‌کنند (Clayton et al., 2000: 30). آسیب‌های اجتماعی، مسأله‌ای نگران‌کننده و از موضوعاتی است که زیرساخت‌های جامعه را هدف قرار داده و می‌توانند اساس جامعه را دچار اشکالات و تنش کنند (رحمانی فضلی، ۱۳۹۵: ۴۳). آسیب‌های اجتماعی پدیده‌هایی واقعی، متغیر، قانونمند و قابل کنترل و پیشگیری هستند (رازقی و لطفی، ۱۳۹۷: ۱۰۳) و در اکثر جوامع وجود دارند و تأثیر خود را می‌گذارند. اما آنچه جوامع مختلف را در این مورد از هم متفاوت می‌کند، نوع نگرش این جوامع به علل

به‌وجودآوردن آسیب‌ها و راهکارهای اصلاح و بهبود آن است. یک آفت و آسیب برای جامعه‌ای آسیب و برای جامعه‌ای دیگر، عادی و بهنجار جلوه می‌کند. مطالعه تجارب کشورهای توسعه‌یافته در امر کنترل و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی نشان می‌دهد که آن‌ها توانسته‌اند به کمک سمن‌ها ضمن آموزش و به‌سازی توان گروه‌های مختلف مردمی در مقابله با آسیب‌ها، مشارکت همه گروه‌های جامعه را در این زمینه ایجاد کنند و با توسعه توانمندی‌های کارآفرینی، زمینه‌ساز افزایش آگاهی‌های اجتماعی جامعه نسبت به حل و یا کنترل آسیب‌ها و مسائل اجتماعی شوند (Nelson, 2006: 701).

در تحقیق حاضر آسیب‌های اجتماعی در سه گروه زنان و دختران آسیب‌دیده خیابانی، کودکان کار و آسیب‌دیدگان کودک‌آزاری بررسی می‌شود که تمامی این گروه‌ها به‌عنوان گروه‌های آسیب‌دیده اجتماعی و در معرض آسیب شناخته می‌شوند. اگرچه برای کاهش آسیب‌های اجتماعی در کشور، همه متولیان حوزه اجتماعی و خانواده نقش دارند، اما در این زمینه، سازمان بهزیستی نقش محوری دارد و با بهره‌گیری از ابزارها و ظرفیت‌های مختلف از مراکز کاهش آسیب تا مراکز مشاوره و مراکز مداخله در بحران‌ها تلاش دارد آسیب‌ها را تا حد ممکن محدود کند؛ با وجود این چالش‌هایی را نیز پیش روی خود دارد. با وجود تلاش‌های این سازمان و اقدامات مختلف انجام‌شده، به دلیل گستردگی حوزه آسیب‌های اجتماعی به‌خصوص در سه گروه هدف ذکرشده، به آسیب‌شناسی مشکلات و موانع مختلف در فرآیندهای حمایتی و توانمندی پرداخته و نسبت به اصلاح فرآیندها در حوزه حمایتی و توانمندسازی اقدام کرد. درنهایت باید اشاره کرد که مرور ادبیات تجربی در این حوزه نشان می‌دهد که تحقیقات زیادی به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم به مبحث آسیب‌های اجتماعی از منظر بروز علت‌ها، پیامدها و راهکارها و نیز راهبردهای مقابله با آن پرداخته‌اند، اما هنوز تحقیقاتی که به‌طور جامع فرآیندهای حمایتی و توانمندی این گروه‌های

ارتباط با کودکان کار انجام می‌شود. امروزه کار کودکان بیشتر در کشورهای در حال توسعه جهان رواج دارد. میلیون‌ها کودک در سنین پایین با هدف امرار معاش خود و خانواده خود به کار مشغول هستند. این پدیده یکی از معضلات گریبان‌گیر اکثر شهرهای بزرگ در جهان معاصر، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، گسترش کودکان کار یکی از نگرانی‌های اصلی مسئولان است، باید به‌عنوان واقعیت پذیرفت که هیچ‌گاه برخورد با این پدیده، با رویکردها و راهبردهای مشخص و اثربخش تاکنون شناخته نشده و به‌نحوی از چشم مجریان و برنامه‌ریزان دورمانده است. از سویی این کودکان به علت داشتن ویژگی‌های خاص جسمی و روحی در معرض انواع سوءاستفاده‌ها قرار گرفته‌اند. به‌کارگیری کودکان به علت مزایای منحصر به فرد، ازجمله این سوءاستفاده‌هاست. بسیاری از کودکان به علت‌های گوناگون ناگزیر از گذراندن ساعاتی از روز در فضاهای کاری هستند. می‌توان از این گروه افراد که بیشتر آن‌ها برای تأمین هزینه زندگی خانواده خود مجبور به کار در شرایط سخت هستند، به‌عنوان نان‌آوران خانواده یاد کرد (Giang et al., 2021: 221).

پدیده کودکان خیابانی یک آسیب اجتماعی و مرتبط با شرایط و تحولات ساختاری جامعه ایرانی است که در دهه‌های اخیر به علل گوناگون افزایش یافته است. به تغییرات جمعیتی و دگرگونی‌های اقتصادی و اجتماعی و همچنین به ساخت و کارکرد خانواده برمی‌گردد. در ایران نیز این پدیده طی دهه‌های اخیر در اکثر کلان‌شهرها گسترش یافته و به‌عنوان یکی از آسیب‌های اجتماعی، نه تنها بخش قابل توجهی از کودکان و نوجوانان را که سرمایه‌های آینده جامعه هستند در معرض آسیب‌ها قرار داده است، بلکه خانواده و جامعه را هم با زیان‌های جبران‌ناپذیری مواجه ساخته است. ۹۵٪ کودکان کار را پسران با محدوده سنی ۵ تا ۱۸ سال تشکیل

آسیب‌دیده اجتماعی را بررسی کند، ارائه نشده است؛ بنابراین هدف این تحقیق شناسایی موانع و مشکلات فرآیندها و الگوهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های در معرض آسیب و آسیب‌دیده اجتماعی (شامل زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی، کودکان کار، کودک‌آزاری) می‌باشد.

۲ مروری بر پیشینه‌ها

۲.۱ کودک کار خیابانی^۱

در زمینه کودکان کار می‌توان گفت از نظر جمعیت‌شناختی به افراد بین سنین ۵-۱۰ سال کودک گفته می‌شود؛ ولی در قوانین مدنی ایران، پایان کودکی برای دختر، ۱۵ سالگی و برای پسر ۱۸ سالگی است^۲. براساس ماده ۷۹ قانون کار ایران مصوبه ۱۳۶۹ به کارگماردن افراد کمتر از ۱۵ سال تمام ممنوع است؛ زیرا این سنین باید برای تفریح، بازی، آموزش عمومی و مهارت‌های شغلی و زندگی برای کودکان باشد تا شهروندانی سالم، آماده، فعال و بانشاط برای کشور باشند (Gao et al., 2018: 81). کار اجباری برای کودکان و به‌کارگیری آن‌ها در زمانی که جسم و روان آن‌ها در حال رشد است، آسیب‌های جدی را به بار خواهد آورد و آثار آن برای همیشه گریبان آن‌ها را خواهد گرفت. این پدیده یکی از معضلات فراگیر در سراسر جهان به‌خصوص کشورهای در حال توسعه است. بر پایه آمارهای سازمان بین‌المللی کار، در سال ۲۰۰۵، ۲۴۶ میلیون کودک، کار می‌کرده‌اند و از این تعداد، ۷۳ میلیون نفر کمتر از ۱۰ سال سن داشته‌اند (حسینی، ۱۳۸۴: ۱۶۳). براساس گزارش سازمان ملل در سال ۲۰۲۴ تعداد کودکان کار به ۱۶۰ میلیون نفر کاهش یافته است که البته این آمار مربوط به گزارشی است که دولت‌ها آن را انعکاس می‌دهند و ممکن است با واقعیت فاصله داشته باشد، اما نشان‌دهنده تأثیرگذار بودن جنبش‌ها و فعالیت‌هایی است که در

شده و به نوعی در این زمینه با تعاریف کنوانسیون حقوق کودک ممکن است تفاوت‌هایی وجود داشته باشد.

^۱ street child labor

^۲ در ایران برای تعیین سن کودکی، یک آشفتگی و ابهام وجود دارد و در هر بخشی ممکن است تعریفی از سن کودکی ارائه

زندگی برخوردار نیستند و سلامت اجتماعی نسبتاً پایینی دارند. ضعف عمده این گروه دانش‌آموزان در مهارت‌های شناختی، هیجانی، انگیزشی و رفتاری بوده و چه‌بسا موجب طرد شدن آن‌ها از سوی همسالان، دریافت بازخورد منفی از معلمان و مشکلات تحصیلی نظیر افت تحصیلی و ترک تحصیل می‌شوند (Welsh et al., 2001: 69). با وجود آثار و پیامدهای مسأله‌آفرین پدیده کودکان کار، مطالعات نظام‌مندی در این زمینه صورت نگرفته و اقدامات اجرایی این حوزه نیز از نظر نقاط ضعف و قوت مشخص نشده است؛ بنابراین برای ایجاد تغییرات سازنده و تدوین الگوهای حمایتی و توانمند اجرای مطالعه در این رابطه ضروری به نظر می‌رسد.

۲،۱،۱ شاخص‌ها و مضامین مرتبط با کودکان کار خیابانی

بعد از بررسی تحقیقات داخلی و خارجی مرتبط با اقدامات انجام‌شده در زمینه کودکان کار خیابانی، شاخص‌ها و مضامین مرتبط با اقدامات حمایتی و توانمندی از این گروه استخراج شده است که در جدول ۱ ذکر می‌گردد:

می‌دهند. حدود ۹۰٪ آن‌ها دارای پدر و مادر هستند و اعضای خانواده آن‌ها به‌طور میانگین ۸ نفر است. ۸۰٪ خانواده‌های این کودکان مهاجرند که ۶۴٪ از روستا و ۳۶٪ از کشورهای دیگر، ازجمله افغانستان می‌باشند. وجود آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی در هر جامعه‌ای، کودکان را بیشتر از گروه‌های دیگر در معرض خطر قرار می‌دهد و به رشد و سلامت اجتماعی آن‌ها آسیب می‌زند. تعداد زیادی از کودکان کار به خانواده‌هایی تعلق دارند که به‌نحوی از نابسامانی‌های اجتماعی و روانی رنج می‌برند و به علت اختلالات خلقی نیازمند دریافت خدمات تخصصی روان‌شناسی هستند (فرزاد و همکاران، ۱۳۹۰: ۵۱). اساس مطالعات انجام‌شده کودکان کار، به‌ویژه کودکان کار خیابانی از سلامت جسمی، روانی و اجتماعی کمتری نسبت به سایر کودکان برخوردار هستند و میزان بالایی از مشکلات عاطفی، رفتاری و تکلمی در میان این کودکان گزارش شده است. به‌طور مثال ۸۵٪-۳۵٪ آن‌ها دارای مشکلات عاطفی و رفتاری از قبیل اعتمادبه‌نفس پایین، افسردگی و ارتباطات اجتماعی ضعیف هستند (بیات و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۰۱). اکثریت دانش‌آموزان خانواده‌های با وضعیت اقتصادی ضعیف از مهارت‌های لازم برای

جدول ۱: شاخص‌ها و مضامین پیشینه‌های کودکان کار خیابانی

Table 1: Indicators and themes of the backgrounds of street working children

محققین	سال اجرا	شاخص‌ها و مضامین	محققین	سال اجرا	مضامین شاخص‌ها و
گودرزی	۱۳۹۹	عملکرد محافظت عملکرد ارتباط عملکرد زیبایی‌شناسانه	سورجی داس ^۱	۲۰۲۰	فقر ترک تحصیل
اسدپور و اعظم آزاده	۱۳۹۹	اعتیاد والدین آزار کودکان توسط والدین مهاجرت پایگاه اقتصادی اجتماعی خانواده سابقه محکومیت اعضای خانواده	کاپلونی ^۲ و همکاران	۲۰۲۲	حمایت از خانواده
سعدآبادی و فهری	۱۳۹۹	فقر قوانین حمایتی	جیانگ ^۳ و همکاران	۲۰۲۱	تحصیلات سن وضعیت اجتماعی وام‌های ترجیحی
حسین وردی و همکاران	۱۳۹۹	همدلی حرمت روابط بین فردی تعامل‌های بین فردی	باجاری و کازوارنو ^۴	۲۰۲۰	الگوهای ارتباطی
شکریگی و فراهانی	۱۳۹۸	کارآفرینی اجتماعی اصول اساسی کارآفرینی اجتماعی مؤلفه برنامه‌های کارآفرینانه اجتماعی	گایوپرساد ^۵ و همکاران	۲۰۲۳	طرد اجتماعی انگ اجتماعی تبعیض اجتماعی
ایمان‌زاده و علیپور	۱۳۹۸	احساسات ادراک‌شده انواع احساس تنهایی پیامدهای احساس تنهایی راه‌های غلبه بر احساس تنهایی	گودمن ^۶ و همکاران	۲۰۲۰	ادغام مجدد
شیشه‌گران و حاجی ده آبادی	۱۳۹۷	فقر	سنتا ^۷ و همکاران	۲۰۱۸	تاب‌آوری خود کارآمدی
طبرسی و همکاران	۱۳۹۶	خودپنداره آگاهی از توانمندی استقلال مالی تعامل گروه‌های حمایتی	حسن رضا و هنلی ^۸	۲۰۱۸	شبکه اجتماعی حمایتی

¹ Surjya Das

² Cepaluni

³ Giang

⁴ Bajari & Kuswarno

⁵ Gayapersad

⁶ Goodman

⁷ Cénata

⁸ Hasan & Henly

رویکرد اصلاحی و نهادهای رویکرد توان‌بخشی رویکرد پیشگیری	2018	گائو ^۱ و همکاران	مشاوره خودکارآمدی حمایت اجتماعی	۱۳۹۶	خانیک و معتمدی
خانواده‌گرایی	2018	سیدل ^۲ و همکاران	سه نسلی شدن پدیده کار کودک زنجیره تأمین معیوب زمینه‌های اثربخشی CSR سیاست‌های رفاهی - اقتصادی منجر به کار کودک فقدان بستر مناسب عمل به CSR	۱۳۹۵	صمیمی فرد و تاج مزینانی

۲،۲ زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی

زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی در تحقیق مورد بررسی شامل زنان خیابانی و دختران فراری می‌شوند. مسأله زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی که کمتر در مورد آن صحبت می‌شود، به‌عنوان یک آسیب اجتماعی علاوه بر آثار و پیامدهای منفی در سطح فردی و خانوادگی، مشکلات فراوانی را از ابعاد مختلف اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی برای جامعه در بردارد. این مسأله و تأثیرات مخرب آن در ابعاد گوناگون از جمله تن‌فروشی، افزایش اعتیاد و بیماری‌های مقاربتی، تغییر نگاه نسبت به زن، خشونت علیه زنان و دختران و غیره... بر جامعه می‌باشد. این موضوع در سطح جامعه به‌گونه‌ای مطرح شد که از سال ۱۳۸۰ توجه سازمان‌ها و نهادهای مختلف فرهنگی و اجتماعی را به خود جلب کرد و در جهت مهار و کنترل آن طرح‌های مختلفی همچون «طرح سامان‌دهی زنان ویژه»، «طرح سامان‌دهی زنان آسیب‌دیده» و «طرح تأسیس خانه‌های امن و عفاف» مطرح شد؛ ولی نتیجه مطلوبی نداشت و لازم است برای پیشگیری از این معضل، انواع آسیب‌های زنان خیابانی و همچنین عوامل بروز این آسیب‌های اجتماعی مورد بررسی و شناخت بیشتری قرار بگیرد (ضرغام و همکاران،

۱۳۹۷: ۱۲۵). آنچه مسلم است، این است که عوامل مختلفی در شکل‌گیری این پدیده اجتماعی مؤثر بوده‌اند که در سال‌های گذشته افزایش زیادی نیز داشته‌اند؛ عواملی مانند بحران معنویت و کم‌رنگ‌شدن هنجارهای دینی و باورهای معنوی، فقر و عدم تأمین مایحتاج زندگی، عدم مهارت تربیتی و آگاهی مناسب والدین، محیط نامناسب خانواده، اختلالات شخصیتی مثل خودنمایی و تنوع‌طلبی، عوامل اجتماعی مانند کنکور و عدم اوقات فراغت مناسب، اعتیاد زن یا شوهر، بالارفتن طلاق و بی‌سروسامانی، داغ بودن بازار کسب‌وکار زنان خیابانی، روی آوردن فراوان مردان به زنان فاحشه (شرافتی‌پور، ۱۳۸۵: ۱۸۰). با توجه به اینکه مسأله زنان و دختران آسیب‌دیده بعد از چند سال رو به افزایش است، می‌توان گفت تمام اقدامات علمی و اجرایی انجام‌شده در این حوزه نیازمند بررسی و طراحی الگویی جامع در دو حوزه حمایتی و توانمندسازی می‌باشد تا براساس آن الگوهایی کاربردی برای کمک به حل این مسأله اجتماعی طراحی گردد. بعد از بررسی تحقیقات داخلی و خارجی مرتبط با اقدامات انجام‌شده در زمینه زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی شاخص‌ها و مضامین مرتبط با اقدامات حمایتی و توانمندی از این گروه استخراج و در جدول ۲ ذکر شده است.

¹ Gao

² Seidel

۲،۲،۱ شاخص‌ها و مضامین مرتبط با زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی

جدول ۲: شاخص‌ها و مضامین پیشینه‌های زنان و دختران آسیب‌دیده

Table 2: Indicators and themes of the histories of affected women and girls

محققین	سال اجرا	شاخص‌ها و مضامین	محققین	سال اجرا	شاخص‌ها و مضامین
نادری و همکاران	۱۴۰۰	اقتصاد خانواده فرهنگ مدیریت	چالندر ^۱ و همکاران	۲۰۲۲	انگ اجتماعی حمایت اجتماعی مهارت‌های دیجیتال دانش سلامت اشتغال غیرجنسی تاب‌آوری
دماری و همکاران	۱۳۹۹	ارتباطات سازمانی	ترلور ^۲ و همکاران	۲۰۲۱	خودمراقبتی انگ اجتماعی
ضرغام و همکاران	۱۳۹۷	مشاوره درمانی	نیولت ^۳ و همکاران	۲۰۲۰	حکمرانی غیر رسمی (غیر دولتی)
فلاح‌پیشه و همکاران	۱۳۹۶	سرکوب کنار آمدن با فرار	وایت ^۴ و همکاران	۲۰۲۰	بی‌خانمانی ترک مصرف مواد
فلاح‌پیشه و همکاران	۱۳۹۵	آشفته‌گی در خانواده بی‌توجهی و کمبود حمایت‌ها اقدامات ضد اجتماعی خانواده	شیولی ^۵ و همکاران	۲۰۲۰	هویت اجتماعی انگ اجتماعی تحرک اجتماعی طرد اجتماعی
رنجبر و شرافتی‌پور	۱۳۹۵	سرمایه اقتصادی سرمایه اجتماعی سرمایه فرهنگی	داوی ^۶ و همکاران	۲۰۱۹	تحرک شغلی مهاجرت
مدنی و همکاران	۱۳۹۱	هزینه‌ها سن فعلی محل جلب مشتری نرخ هرنوبت رابطه جنسی (عادی) شمار مشتریان تجربه بر درآمد حاصل از تن‌فروشی	ریوز ^۷	۲۰۱۴	شبکه حمایت اجتماعی خدمات بهداشتی خدمات اجتماعی
زرگر و همکاران	۱۳۸۸	جامعه‌پذیری منبع کنترل بیرونی تعارض سبک‌های تربیتی	کائو و استاک ^۸	۲۰۱۰	ارزش‌های خانوادگی نگرش به روسپی‌گری

¹ Callander

² Treloar

³ Neuwelt

⁴ White

⁵ Shewly

⁶ Davey

⁷ Ríos

⁸ Cao & Stack

اردلان و همکاران	۱۳۸۷	منابع ارزشمند اجتماعی بی‌سرپرستی و بدسرپرستی خانواده شبکه حمایت اجتماعی سوءاستفاده و آزار طرد و غفلت در خانواده سازگاری وابستگی اجتماعی احساس بی‌قدرتی و بی‌هنجاری	نصیر ^۱ و همکاران	2010	عزت‌نفس تحریف شناختی
------------------	------	---	--------------------------------	------	-------------------------

۲،۳ کودک‌آزاری^۲

کودکان از آسیب‌پذیرترین گروه‌های جامعه هستند و خطر تعرض افراد گوناگون در خانواده یا اجتماع، همواره آن‌ها را تهدید می‌کند. یکی از خطرات بالقوه در مورد کودکان، کودک‌آزاری است. کودک‌آزاری معلولی است از عامل‌های چندگانه (خانوادگی، اجتماعی، مدرسه و ...) که مشکلات جبران‌ناپذیری را برای کودکان و نوجوانان در معرض آسیب، ایجاد می‌کند و هرنوع کوتاهی و غفلت یا ارتکاب به هر عملی ممکن است بهداشت و سلامت جسمانی و روانی کودک را به مخاطره انداخته و خدشه‌ای بر آن وارد کند؛ بنابراین کودک‌آزاری دارای ابعاد جسمی، روانی، جنسی و مسامحه می‌باشد. کودک‌آزاری یک آسیب خانوادگی و اجتماعی است و عواملی نظیر اعتیاد والدین به مواد محرک (شیشه) و مخدر، اختلالات روانی والدین، زندانی بودن و رهاسدن، طلاق، درگیری و اختلافات خانوادگی، عدم آشنایی با مهارت‌های فرزندپروری، فقر، زندگی در مناطق پرآسیب و ... در بروز آن نقش دارند (Murnan et al., 2020).

کودک‌آزاری هرچند پدیده‌ای جدید نیست و قدمت طولانی دارد، اما به نظر می‌رسد با رشد سازمان‌های مدافع حقوق کودکان، پیچیده‌شدن مسائل و گسترش آسیب‌های اجتماعی، تغییرات خانوادگی، جنگ، مهاجرت، گسترش حاشیه‌نشینی،

فقر و ... بر دامنه و اهمیت این پدیده افزوده شده است (قادری و حسینی، ۱۳۹۴: ۱۷). با توجه به فراوانی موارد کودک‌آزاری در اجتماعات مختلف، آمارها گویای افزایش میزان آن است. طبق گزارش معاونت امور اجتماعی سازمان بهزیستی، از ۱۵۰ هزار تماس مرتبط با فعالیت‌های اورژانس اجتماعی که ۸/۵ درصد مرتبط با کودک‌آزاری است بوده که عمدتاً موارد شدید فیزیکی گزارش می‌شود و عموماً آزارهای روانی و توهین گزارش نمی‌گردد (ایسنا، ۱۳۹۶). کودک‌آزاری پیامدهای متعدد جسمی، روانی و اجتماعی بر کودک، خانواده، اطرافیان و جامعه دارد؛ لذا این پدیده در ارتباط مستقیم با سایر مسائل و آسیب‌های اجتماعی است. به این ترتیب کودک‌آزاری می‌تواند بر آسیب‌هایی نظیر طلاق، اعتیاد، بی‌سرپرستی، بزه و جرم و ... تأثیر گذاشته و متقابلاً از این پدیده‌ها نیز تأثیر بپذیرد. به این دلیل کودک‌آزاری همانند سایر آسیب‌های اجتماعی یک پدیده چندبعدی است. به نظر می‌رسد با توجه به افزایش موارد کودک‌آزاری، اتخاذ تدابیری برای پیشگیری از بروز این پدیده در جامعه ضروری باشد. بعد از بررسی تحقیقات داخلی و خارجی مرتبط با اقدامات انجام شده در زمینه کودک‌آزاری شاخص‌ها و مضامین مرتبط با اقدامات حمایتی و توانمندی از این گروه استخراج شده است که در جدول ۳ ذکر می‌گردد.

¹ Nasir

² Child Abuse

جدول ۳: شاخص‌ها و مضامین پیشینه‌های کودک‌آزاری

Table 3: Indicators and themes of child abuse histories

محققین	سال اجرا	شاخص‌ها و مضامین	محققین	سال اجرا	شاخص‌ها و مضامین
هاشمی و همکاران	۱۳۹۸	فقر طلاق اعتیاد	رضائی نسب	۱۴۰۱	کنش ارتباطی سرمایه فرهنگی سبک زندگی
گرمارودی و همکاران	۱۳۹۵	حساسیت درک‌شده شدت درک‌شده منافع درک‌شده موانع درک‌شده	تیرولف و همکاران	2021	انزوای اجتماعی
یعقوبی دوست و همکاران	۱۳۹۴	وسایل ارتباط جمعی	ویلسون و همکاران	2020	مشارکت احساس تعلق احساس خودشکوفایی
حیدرآبادی و همکاران	۱۳۹۲	حمایت اجتماعی ادراک‌شده	لی ۳ و همکاران	2019	رویکرد اجتماع‌محور
یعقوبی دوست و عنایت	الف ۱۳۹۲	دین‌داری	بوچرز و همکاران	2016	نظارت تعامل مستمر
یعقوبی دوست و عنایت	ب ۱۳۹۲	پایگاه اقتصادی اجتماعی	کامرون و همکاران	2011	مراکز حمایتی و مراقبتی در دسترس

۳ روش تحقیق

در تحقیق حاضر به منظور بررسی و اصلاح فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی برای گروه‌های هدف، یعنی زنان روسپی، دختران فراری، کودکان کار خیابانی و کودک‌آزاری نیازمند روش‌های تحقیق مختلف و جامع می‌باشد و به همین منظور اجرای روش‌های تحقیق ترکیبی و مختلف مورد نیاز است. به این ترتیب روش تحقیق حاضر در دو مرحله دسته‌بندی‌شده است: مرحله اول روش تحقیق سوات به منظور شناسایی مشکلات و موانع فرآیندها و الگوهای حمایتی و توانمندی گروه‌های هدف و مرحله دوم روش تحقیق گراند تئوری با هدف راهکارهای اصلاح الگوهای حمایتی و

توانمندسازی برای گروه‌های هدف می‌باشد. به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز در مرحله دوم و سوم از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته به‌وسیله نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است به این صورت که براساس اهداف تحقیق چهار گروه هدف را برای جمع‌آوری داده تشکیل می‌دهند: گروه اول کارشناسان بهزیستی که با طرح‌ها و برنامه‌های اجرا شده در حوزه آسیب‌های اجتماعی آشنایی یا مشارکت داشته باشند. گروه دوم کارشناسان حوزه آسیب‌های اجتماعی گروه سوم مدیران و کارشناسان مراکز مربوط به نگهداری گروه‌های آسیب دیده اجتماعی که زیر نظر بهزیستی فعالیت می‌کنند. گروه چهارم نمونه‌ای هدفمند از افراد آسیب‌دیده یا

¹ Tierolf

² Wilson

³ Lei

⁴ Busschers

⁵ Cameron

۴ آسیب‌شناسی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف براساس تحلیل سوات

در بخش اول پیشینه‌های داخلی و خارجی مرتبط با گروه‌های هدف و شناسایی متغیرها و شاخص‌های مرتبط با موضوع تحقیق انجام شد. در این بخش آسیب‌شناسی و شناسایی مشکلات و موانع اقدامات و فرآیندهای اجرایی مرتبط با گروه‌های هدف انجام می‌شود. به این منظور ابتدا مصاحبه‌های عمیق و مفصل با کارشناسان بهزیستی در زمینه بررسی فرآیندهای پذیرش گروه‌های هدف و اقدامات حمایتی و توانمندسازی آن‌ها صورت گرفت و سپس موانع و مشکلات فرآیندها براساس نظر کارشناسان شناسایی و با استفاده از مدل تحلیل سوات دسته‌بندی گردید. در این تحقیق با انجام روش تحلیل سوات موانع و مشکلات فرآیندها و الگوهای حمایتی و توانمندسازی انجام‌شده بهزیستی در حوزه آسیب‌های اجتماعی، آسیب‌شناسی می‌گردد. جامعه آماری و نمونه مرحله دوم و سوم به‌طور مشترک است.

۴.۱ مراحل انجام‌شده

- ✓ شناسایی اقدامات انجام‌شده حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف شامل فرآیندهای اجرایی در زمینه سامان‌دهی گروه‌های هدف از طریق مصاحبه با کارشناسان بهزیستی؛
- ✓ شناسایی مشکلات و موانع اقدامات و فرآیندهای انجام‌شده حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف شامل اقداماتی که نیاز به اصلاح داشته یا باید آن‌ها را حذف نمود؛
- ✓ تدوین و تحلیل سوات با هدف آسیب‌شناسی اقدامات و برنامه‌های اجرا

در معرض آسیب مثل زنان یا دختران فراری و کودکان کار یا اعضای خانواده آن‌ها هستند. حجم نمونه برای کل چهار گروه حداقل ۶۰ نفر بوده است که براساس قواعد نمونه‌گیری کیفی تا میزانی که به درجه تکرار و اشباع نظری برسد، ادامه پیدا کرده است. نحوه انتخاب اعضای نمونه با معرفی ناظر محترم که کارشناس بخش آسیب‌های اجتماعی بوده، انجام شده است تا جایی که اطلاعات به‌دست‌آمده، همان‌گونه که ذکر شد، به مرحله تکرار و اشباع رسیده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی در تحلیل‌های مبتنی بر روش نظریه زمینه‌ای، از فرآیند کدگذاری داده‌ها مطابق الگوی نظریه زمینه‌ای استفاده شده است. این الگو شامل سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی است.

برای بحث پایایی تحقیقات کیفی علاوه بر تکرارپذیری در تحقیق با توجه به اینکه نتایج بر تفاسیر و برداشتهای محقق است، برای افزایش پایایی تلاش شده که در کنار تحلیلی که توسط خود محقق از مقولات انجام می‌شده نظرات مصاحبه‌شده نیز به شکل نقل‌قول مستقیم ارائه گردیده تا امکان مقایسه بین نظر هر دو به طور همزمان مشخص گردد. همچنین تلاش شده است تا با گفت‌وگوهای مفصل بین محقق و کارشناسان و صاحب‌نظران آشنا به موضوع تحقیق تا حد امکان یافته‌ها و نتایج حاصل به واقعیت‌های موجود نزدیک گردد و به درجه پایایی آن افزوده شود. در بحث اعتبار در تحقیقات کیفی بیشتر به موثق بودن روایت محقق از پدیده یا روابط مورد مطالعه تأکید می‌شود که براساس نزدیک ساختن برداشتهای، تفاسیر و تعمیم‌های محقق از موضوع مطالعه با موارد متناظر آن‌ها در بین اعضای جامعه یا گروه مورد مطالعه اقدام شده است.

مددجویان برای هر مددجو نیز براساس ارزیابی‌های انجام‌شده و وضعیت مددجو به‌صورت موردی نیز برنامه‌های حمایتی و یا توانمندی انجام می‌شود.

۴،۲ دسته‌بندی موانع و مشکلات فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی براساس مدل تحلیل سوات

بعد از بررسی مشکلات در همه گروه‌ها مشخص می‌شود که همانند فرآیند حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف در مورد مشکلات و موانع فرآیندها نیز همه گروه‌های هدف تقریباً مانند هم می‌باشد؛ به همین دلیل تمام موانع و مشکلات در مرحله اول براساس مدل تحلیل سوات در یک جدول مشخص می‌گردند. با توجه به اینکه براساس مدل تحلیل سوات دسته‌بندی مشکلات در چهار دسته کلی انجام می‌شود؛ چون در این تحقیق هدف بررسی و آسیب‌شناسی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف است، مشکلات و موانع در چهار گروه کلی شامل مشکلات و موانع اجرایی^۱ (جدول ۴)، مشکلات و موانع قانونی^۲ (جدول ۵)، مشکلات و موانع سیاسی^۳ (جدول ۶) و مشکلات و موانع اجتماعی^۴ (جدول ۷) دسته‌بندی شده‌اند.

۴،۲،۱ اولویت‌بندی مهم‌ترین مشکلات و موانع اجرایی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی با استفاده از تحلیل سوات

شده حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف

خلاصه بررسی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف آسیب.

بعد از بررسی فرآیندهای حمایتی و توانمندی گروه‌های هدف مشخص می‌شود که این فرآیندها تقریباً برای تمام گروه‌ها یکسان است و به جز برخی موارد تفاوت چندانی در فرآیند حمایتی و توانمندی گروه‌های هدف وجود ندارد. به‌گونه‌ای که فرد آسیب‌دیده یا در معرض آسیب، ابتدا به مراکز بهزیستی مراجعه کرده، بعد از شناسایی و تعیین میزان آسیب به مراکز موقت یا دائم ارجاع می‌شود. در مراکز نیز برنامه‌های حمایتی و توانمندی هم برای گروه‌های در معرض آسیب و هم آسیب‌دیده براساس یک الگوی مشخص انجام می‌گردد. در این برنامه‌ها یک تیم تخصصی شامل پزشک، روان‌پزشک، روان‌شناس، مددکار و مربی‌های مرکز به‌عنوان اعضای اصلی تیم تخصصی حضور داشته که به ارزیابی دائمی مددجو و ارائه برنامه‌های حمایتی و توانمندی برای وی اقدام می‌کنند. اساس ترخیص یا حضور بیشتر مددجو نیز براساس نظریات تیم تخصصی انجام می‌شود. همچنین در صورت ترخیص، پیگیری‌های پس از ترخیص با نظارت مددکار برای مددجو انجام می‌شود. در برنامه‌های حمایتی و توانمندی نیز علاوه بر یک الگوی مشخص حمایتی و توانمندی برای تمام

³ policy
⁴ social

¹ administrative
² legal

جدول ۴: بررسی و اولویت‌بندی موانع و مشکلات اجرایی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف

Table 4: Review and prioritization of obstacles and implementation problems in support processes and empowerment of target groups

موانع و مشکلات	دسته‌بندی	ضریب اولیه	رتبه (۱-۱۲)	ضریب استاندارد
۱ کمبود فضا و امکانات نگهداری مددجویان	اجرایی	۰/۱۸	۶	۰/۰۹
۲ کمبود نیروی انسانی	اجرایی	۰/۱۸	۶	۰/۰۹
۳ فرسودگی شغلی نیروهای آسیب اجتماعی	اجرایی	۰/۱۵	۵	۰/۰۶۲
۴ آموزش ناکافی نیروی انسانی و دانش تخصصی	اجرایی	۰/۱۲	۴	۰/۰۴
۵ بوروکراسی اداری و کاغذبازی داخلی	اجرایی	۰/۱۲	۴	۰/۰۳۹
۶ عدم جداسازی و تفکیک مددجویان	اجرایی	۰/۰۹	۳	۰/۰۲۲
۷ عدم به‌روزرسانی سریع فرآیندها و آموزش‌ها	اجرایی	۰/۰۶	۲	۰/۰۰۹
۸ نبود دستورالعمل‌های (پروتکل) استاندارد سامان‌دهی	اجرایی	۰/۰۶	۲	۰/۰۰۹
۹ عدم اعتبار به موقع و کافی	اجرایی	۰/۰۳	۱	۰/۰۰۲۴

۴،۲،۲ اولویت‌بندی مهم‌ترین مشکلات و موانع قانونی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی با استفاده از تحلیل سوات

جدول ۵: بررسی و اولویت‌بندی موانع و مشکلات قانونی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف

Table 5: Review and prioritization of legal obstacles and problems in support processes and empowerment of target groups

موانع و مشکلات	دسته‌بندی	ضریب اولیه	رتبه (۱-۱۲)	ضریب استاندارد
۱ کمبود قوانین و وجود خلأهای قانونی در حمایت از آسیب‌دیدگان	قانونی	۰/۴۴	۴	۰/۱۴
۲ گستردگی وظایف قانونی بهزیستی	قانونی	۰/۱۱	۱	۰/۰۰۹
۳ مشکلات اداری و قانونی در ترخیص سریع مددجویان	قانونی	۰/۲۲	۲	۰/۰۳۶
۴ مشکلات و سخت‌گیری‌های قانونی خارج از سازمان	قانونی	۰/۲۲	۲	۰/۰۳۶

۴،۲،۳ اولویت‌بندی مهم‌ترین مشکلات و موانع سیاستی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی با استفاده از تحلیل سوات

جدول ۶: بررسی و اولویت‌بندی موانع و مشکلات سیاستی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف

Table 6: Review and prioritization of policy obstacles and problems in support processes and empowerment of target groups

ضریب استاندارد	رتبه (۱-۱۲)	ضریب اولیه	دسته‌بندی	موانع و مشکلات	
۰/۲	۸	۰/۳۱	سیاستی	عدم تعامل، هماهنگی و همکاری سازمان‌ها	۱
۰/۰۷۹	۵	۰/۱۹	سیاستی	منابع و اعتبارات مالی محدود	۲
۰/۰۴۹	۴	۰/۱۵	سیاستی	وجود اتباع خارجی (با تأکید بر غیرمجاز)	۳
۰/۰۴	۴	۰/۱۵	سیاستی	تنوع و تعدد زیاد وظایف بهزیستی	۴
۰/۰۳	۱	۰/۰۳۸	سیاستی	عدم حمایت مؤثر از دهک‌های پایین	۵
۰/۰۳	۱	۰/۰۳۸	سیاستی	ضعف آموزشی و آگاه‌سازی	۶
۰/۰۰۳	۱	۰/۰۳۸	سیاستی	عدم اولویت‌بندی فرآیندها و مشکلات حوزه آسیب‌ها	۷
۰/۰۰۳	۱	۰/۰۳۸	سیاستی	کند بودن تغییرات دستورالعمل‌های آسیب‌ها	۸
۰/۰۰۳	۱	۰/۰۳۸	سیاستی	عدم آیین‌نامه‌ی کشوری سامان‌دهی زنان آسیب‌دیده	۹

۴،۲،۴ اولویت‌بندی مهم‌ترین مشکلات و موانع اجتماعی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی با استفاده از تحلیل سوات

جدول ۷: بررسی و اولویت‌بندی موانع و مشکلات اجتماعی فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف

Table 7: Review and prioritization of social barriers and problems in support processes and empowerment of target groups

ضریب استاندارد	رتبه (۱-۱۲)	ضریب اولیه	دسته‌بندی	موانع و مشکلات	
۰/۱۲	۵	۰/۳۱	اجتماعی	عدم همراهی و بی‌مسئولیتی خانواده‌ها در پذیرش و حل آسیب	۱
۰/۰۸	۴	۰/۲۵	اجتماعی	عدم فرهنگ مناسب حمایتی	۲
۰/۰۲	۲	۰/۱۲۵	اجتماعی	تنوع و سرعت زیاد رشد آسیب‌های اجتماعی	۳
۰/۰۲	۲	۰/۱۲۵	اجتماعی	عدم همکاری بخش خصوصی	۴
۰/۰۰۴	۱	۰/۰۶	اجتماعی	عدم مسئولیت‌پذیری جامعه	۵
۰/۰۰۴	۱	۰/۰۶	اجتماعی	عدم همکاری مددجویان در اشتغال و توانمندی	۶
۰/۰۰۴	۱	۰/۰۶	اجتماعی	ضعف اعتماد اجتماعی	۷

۴٫۳ ارائه استراتژی‌های پیشنهادی

در جداول تحلیل سوات دسته‌بندی موانع و مشکلات فرآیندهای سامان‌دهی انجام شده است براساس این دسته‌بندی می‌توان استراتژی‌های

مختلفی را ارائه کرد. با استفاده از مدل تحلیل سوات می‌توان استراتژی‌های جدول ۸ را برای فرآیندهای سامان‌دهی حمایتی و توانمندی گروه‌های هدف پیشنهاد کرد:

جدول ۸: استراتژی‌های پیشنهادی در جهت اصلاح فرآیندهای حمایتی و توانمندی گروه‌های هدف

Table 8: Suggested strategies to improve support processes and empower target groups

استراتژی سیاستی قانونی: بسته سیاست‌گذاری در اصلاح قوانین آسیب	استراتژی سیاستی - اجرایی: ارائه سیاست‌های بهبود فرآیندهای اجرایی
استراتژی اجتماعی سیاستی: سیاست‌های اجتماعی کاهش آسیب‌های اجتماعی	استراتژی اجتماعی اجرایی: مشارکت گروه‌های اجتماعی در جلوگیری از تکرار چرخه آسیب

زمینه‌ای و روش اشتروس و کوربین مورد استفاده قرار می‌گیرد. به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز در مرحله سوم از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته به‌وسیله نمونه‌گیری هدفمند استفاده می‌شود. به این صورت که براساس اهداف تحقیق، سه گروه جامعه آماری را برای جمع‌آوری داده تشکیل می‌دهند:

- گروه اول کارشناسان بهزیستی که با طرح‌ها و برنامه‌های اجرا شده در حوزه آسیب‌های اجتماعی آشنایی یا مشارکت داشته باشند؛

- گروه دوم کارشناسان حوزه آسیب‌های اجتماعی؛

- گروه سوم نمونه‌ای هدفمند از افراد آسیب‌دیده یا در معرض آسیب مثل زنان یا دختران فراری و کودکان کار یا اعضای خانواده آن‌ها می‌باشند.

بعد از مشخص‌شدن مفاهیم و خصوصیات مورد نظر مقولات اصلی مشخص شدند و تمام مقوله‌های فرعی مرتبط با آن‌ها دسته‌بندی و در مقوله مرتبط مشخص شدند.

به این ترتیب چهار استراتژی اصلی در بخش تحلیل آسیب‌شناسی فرآیندهای سامان‌دهی شناسایی شده‌اند که براساس این چهار استراتژی می‌توان استراتژی مناسب برای هرکدام از عوامل در نظر گرفت.

۵ شناسایی عوامل مرتبط با اصلاح فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف (تحلیل گرند تئوری)

در بخش سوم بعد از بررسی موانع و مشکلات موجود در فرآیندها و الگوهای سامان‌دهی گروه‌های هدف به منظور شناسایی مهم‌ترین راهکارهای اصلاح این فرآیندها و الگوها با استفاده از روش گرند تئوری مهم‌ترین مفاهیم و مقولات هر راهکار شناسایی و در جدول ۹ ارائه می‌شود. بعد از شناسایی مشکلات و آسیب‌های موجود در فرآیندهای حمایتی و توانمندسازی با استفاده از روش زمینه‌ای (گرند تئوری) مفاهیم و مقولات مرتبط با اصلاح فرآیندهای حمایتی و توانمندی از طریق مصاحبه‌های انجام‌شده شناسایی و تحلیل می‌شود. تحلیل مصاحبه‌ها با استفاده از نظریه

جدول ۹: عوامل و راهبردهای اصلاح فرآیندها و الگوهای حمایتی و توانمندی

Table 9: Factors and strategies for improving processes and support and empowerment patterns

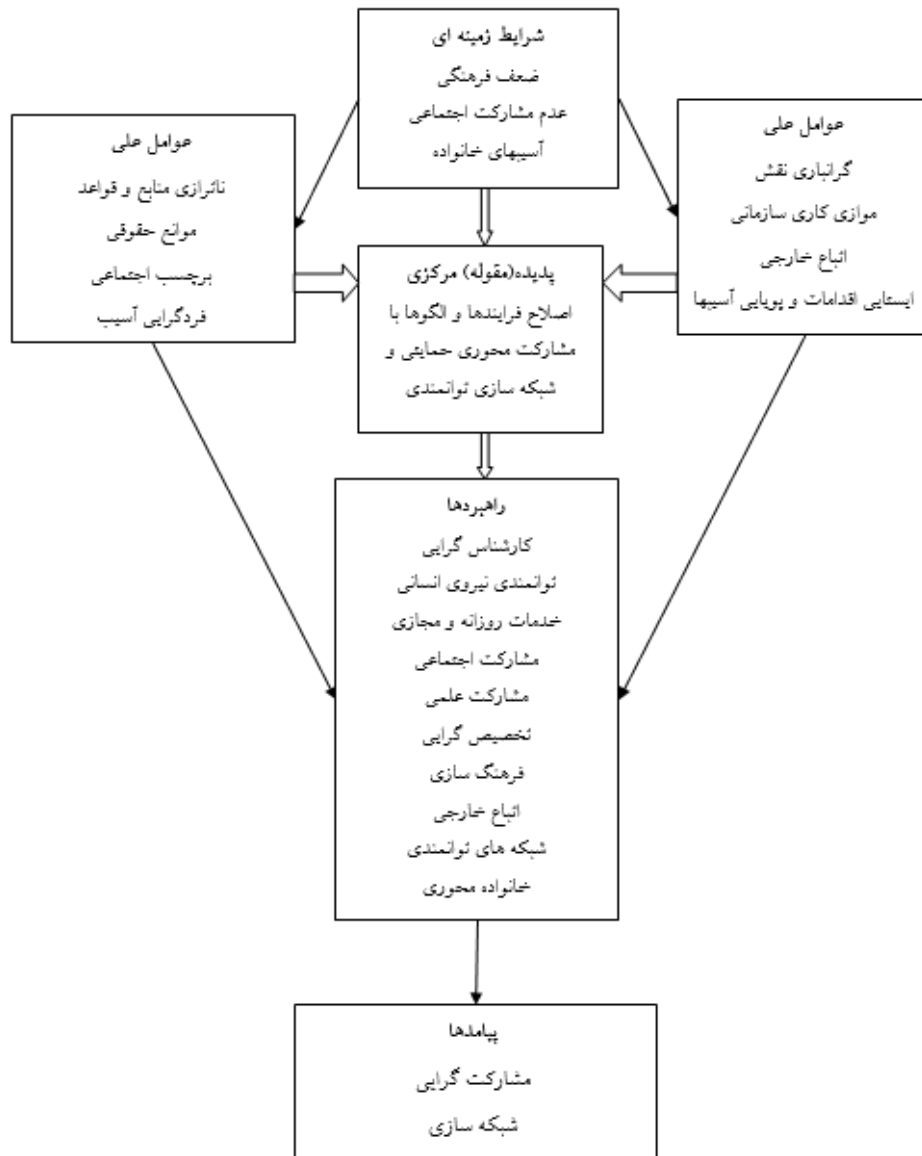
مفهوم	مقوله کلی	نوع مقوله	مفهوم	مقوله کلی	نوع مقوله
عدم آموزش و آگاه‌سازی اجتماع نبود فرهنگ حمایتی نبود آموزش‌ها و فرهنگ توانمندی	ضعف فرهنگی	زمینه‌ای	حقوقی جامعه‌شناسی ورزشی کارآفرینی فنی حرفه‌ای	کارشناس گرایي	راهبردی
عدم همکاری بخش خصوصی عدم مسئولیت‌پذیری جامعه عدم مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد ضعف مشارکت‌های اجتماعی	عدم مشارکت اجتماعی	زمینه‌ای	سن بازنشستگی مشاوره شغلی آموزش تخصصی به‌روز	توانمندی نیروی انسانی	راهبردی
فقر اقتصادی و فرهنگی خانواده مشکلات خانواده ناسازگاری و عدم درک خانواده بی‌مسئولیتی خانواده	آسیب‌های خانواده	زمینه‌ای	تفکیک‌سازی مراکز روزانه خدمات مجازی کارشناس‌گرایی	خدمات روزانه و مجازی	راهبردی
کمبود فضا و امکانات کمبود منابع مالی و اعتباری کمبود قوانین حمایتی کمبود نیروی انسانی ضعف آموزش‌های تخصصی	ناترازی منابع و قواعد	علی	مشارکت جامعه محله‌محوری مشارکت بخش خصوصی مشارکت سازمان‌ها تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد	مشارکت اجتماعی	راهبردی
بوروکراسی اداری عدم ترخیص سریع مددجو مشکلات قانونی	موانع حقوقی	علی	استانداردسازی به‌روزرسانی اطلاعات آسیب اصلاح فرآیندها تقویت آموزش رصد علمی آسیب	مشارکت علمی	راهبردی
عدم جداسازی و تفکیک خوابگاه محوری طرد اجتماعی مددجو	برچسب اجتماعی	علی	سیاست‌گذاری مالی هدف‌گذاری علمی خیر محوری تمرکز مالی عدالت توزیعی	تخصیص‌گرایی	راهبردی
عدم همکاری و علاقه مددجو شبکه‌های حمایتی آسیب	فردگرایی آسیب	علی	فرهنگ‌سازی حمایتی فرهنگ‌سازی توانمندی آموزش جامعه	فرهنگ‌سازی	راهبردی

ویژگی‌های فردی آسیب‌دیدگان		آموزش و آگاهی‌بخشی رسانه‌ای آموزش‌های توانمندی			
فرسودگی شغلی گسترده‌ی وظایف قانونی تعدد وظایف بهزیستی	گرانباری نقش	علی	مشارکت اداره‌ی اتباع خیران اتباع مراکز مشارکتی اتباع	اتباع خارجی	راهبردی
عدم هماهنگی سازمانی عدم همکاری سازمانی قوانین مختلف حوزه‌ی آسیب نبود آیین‌نامه‌ی جامع	موازی‌کاری سازمانی	علی	اشتغال و کاریابی حرفه‌آموزی استعدادیابی شغلی تعاملات کارآفرینی و اشتغال پیوستگی توانمندی ظرفیت‌های اجتماعی	شبکه‌های توانمندی	راهبردی
عدم به‌روزرسانی آموزش‌ها عدم به‌روزرسانی فرایندها عدم به‌روزرسانی دستورالعمل‌ها سرعت رشد آسیب‌ها	ایستایی اقدامات و پویایی آسیب‌ها	علی	آموزش و آگاه‌سازی خانواده توانمندسازی خانواده حمایت از خانواده	خانواده‌محوری	راهبردی
اتباع غیرمجاز مدارک هویتی مشکلات خانواده‌ی اتباع فرهنگ اتباع	اتباع خارجی	علی			
مسئولیت اجتماعی سازمان مردم‌نهاد جامعیت سازمانی مشارکت اجتماعی خانواده‌محوری مشارکت علمی	مشارکت‌گرایی	پیامدی	شبکه‌ی کسب‌وکار حمایتی شبکه‌ی کارآفرینی کارآفرینی اجتماعی خانواده‌محوری	شبکه‌سازی	پیامدی

۵/۱ کدگذاری انتخابی و ارائه‌ی الگوی برهمکنشی

سومین مرحله‌ی کدگذاری تحت عنوان کدگذاری انتخابی و مشتمل بر فرآیند یکپارچه‌سازی و اصلاح نظریه‌ی زمینه‌ای است که با انتخاب یک مقوله مرکزی همراه است. مقوله‌ی مرکزی را می‌توان خلاصه‌ای

دانست که معرف همه‌ی آن چیزی است که تحقیق مورد نظر در پی آن بوده است. در این تحقیق مقوله‌ی مرکزی شامل راهکارهای برهمکنشی فرآیندهای توانمندی و حمایتی می‌باشد که در نمودار ۱ ارائه شده است. پدیده‌ی مرکزی شناسایی شده در این بخش "مشارکت‌محوری حمایتی و شبکه‌ی توانمندسازی" است.

نمودار ۱: مدل اصلاح فرایندها و الگوهای حمایتی و توانمندسازی با مشارکت محوری حمایتی و شبکه‌سازی

Figure 1: Model for reforming processes and patterns of support and empowerment with support-centered participation and networking

راهکارهای پیشنهادی جهت اصلاح فرایندهای
حمایتی و توانمندی ارائه می‌گردد.

۶ نتیجه‌گیری

۶.۱ خلاصه راهبردهای اصلی فرایندها و الگوهای حمایتی و توانمندسازی گروه‌های هدف

با توجه به حجم بالای مطالب مرتبط با نتیجه‌گیری
و ارائه راهکارها در جدول ۱۰، خلاصه نتیجه‌گیری و

جدول ۱۰: خلاصه راهکارهای اصلی پیشنهادی برای فرآیندها و الگوهای حمایتی و توانمندی

Table 10: Summary of the main suggested solutions for support and empowerment processes and models

راهبردها	راهکار اصلی
کارشناس‌گرایی	توجه بیشتر به کارشناسان در تخصص‌های مختلف و تقویت تیم تخصصی در مراکز روزانه و نگهداری آسیب‌دیدگان گروه هدف
توانمندی نیروی انسانی	توانمندسازی نیروهای فعال آسیب‌های اجتماعی با افزایش انگیزه کاری، بهبود توانمندی روحی و جسمی و گسترش دانش تخصصی
خدمات روزانه و مجازی	بخش توسعه و تقویت خدمات روزانه با استفاده از ظرفیت امکانات مجازی و توسعه و تنوع نیروهای کارشناسی
مشارکت اجتماعی	افزایش مشارکت اجتماعی با افزایش و تقویت مشارکت بخش خصوصی، مشارکت و هماهنگی سازمان‌های دولتی و عمومی و مشارکت سایر گروه‌های اجتماعی با واسطه تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد و محله‌محوری
مشارکت علمی	مشارکت علمی با محوریت مراکز علمی و تحقیقاتی با هدف به‌روزرسانی اطلاعات، تقویت آموزش‌ها، رصد علمی آسیب‌ها و استانداردسازی فرآیندها
تخصیص‌گرایی	تأمین منابع مالی، امکانات و نیروی انسانی با استفاده از سیاست‌گذاری‌های هدفمند علمی و متمرکز توزیعی با کمک خیران
فرهنگ‌سازی	فرهنگ‌سازی حمایتی و توانمندسازی با افزایش آموزش‌های توانمندسازی و حمایتی در جامعه و استفاده از ظرفیت آگاهی‌بخشی و ترویج رسانه‌ای
اتباع خارجی	سامان‌دهی حمایتی و توانمندی اتباع خارجی آسیب‌دیده (مجاز و غیرمجاز) با مشارکت خیریه‌ها، سازمان‌های مردم‌نهاد و خیران اتباع خارجی از مسیر اداره اتباع خارجی
شبکه‌های توانمندی	توانمندسازی پیوسته مددجویان و هدفمندی فرآیند توانمندسازی و گسترش تعاملات و ایجاد شبکه توانمندی
خانواده‌محوری	حمایت و توانمندسازی خانواده از مسیر آموزش و آگاه‌سازی خانواده می‌باشد.
راهکار نهایی	
مشارکت‌محوری حمایتی و شبکه‌سازی توانمندی	فعال‌سازی مشارکت تمام بخش‌های جامعه جهت برنامه‌های حمایتی و استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌سازی جهت توانمندسازی

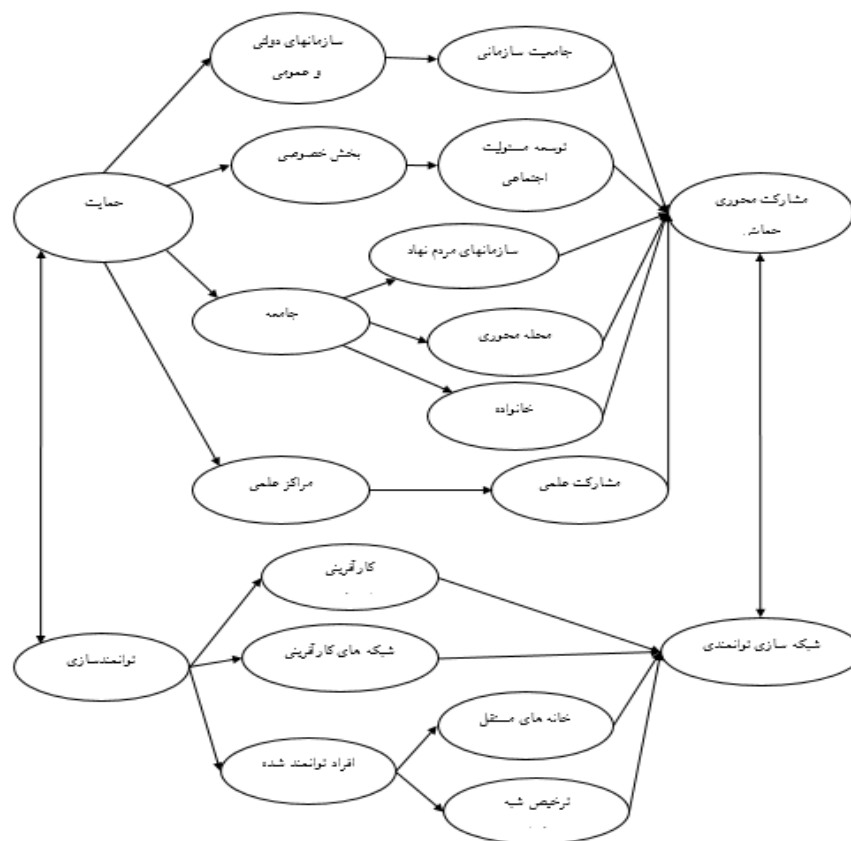
۶،۲ ارائه الگوی نهایی برهم کنشی حمایتی و توانمندسازی (مشارکت‌محوری حمایتی و شبکه‌سازی توانمندی)

بعد از ارائه راهکارهای اصلاح فرآیندها و الگوهای حمایتی و توانمندی، الگوی نهایی تحقیق براساس مقوله مرکز شناسایی شده در بخش‌گرند تئوری در نمودار ۲ معرفی شده است: مشارکت‌محوری حمایتی و شبکه‌سازی توانمندی.

این الگو مدل نهایی و برهم‌کنشی سایر راهبردها و شاخص‌های معرفی شده در جهت برنامه حمایتی و توانمندی از گروه‌های هدف آسیب در این تحقیق است و با تلفیق راهکارهای مختلف مربوط به مشکلات و مسائل مربوط به فرآیندهای حمایتی و توانمندی ارائه شده است. از جنبه حمایتی بخش مهمی از مسائل و مشکلات مربوط به حمایت از گروه‌های آسیب‌مربوط به کمبود منابع و اعتبارات، گرانباری نقش بهزیستی و تعدد وظایف آن، ایستایی و عدم پویایی، عدم همکاری و هماهنگی سایر

زمینه افراد توانمندشده یا ظرفیت‌های اجتماعی افراد کارآفرین و توانمند دارد که به صورت سیستمی از آن‌ها استفاده نمی‌کند و برای برخورداری از ظرفیت‌های آن‌ها بیشتر موردی برخورد کرده است. در صورتی که یک شبکه‌سازی مؤثر از آسیب‌دیدگان توانمندشده که سرگذشت مشابهی با آسیب‌دیدگان موجود دارند، بالاترین ظرفیت برای توانمندسازی سایر آسیب‌دیدگان است؛ مانند اقدامات مشابهی که در جهت ترک اعتیاد در مراکز انجمن معتادان گمنام^۱ صورت می‌گیرد. به این ترتیب راهکار اصلی پیشنهادی این بخش فعال‌سازی مشارکت تمام بخش‌های جامعه جهت برنامه‌های حمایتی و استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌سازی جهت توانمندسازی می‌باشد.

سازمان‌ها، عدم همکاری بخش خصوصی و اجتماعی، مشکلات به‌روزرسانی، اتباع خارجی، فرهنگ و خانواده می‌باشد و رویکرد مشارکت‌محوری حمایتی با فعال‌سازی ظرفیت مشارکت همه بخش‌ها براساس الگوهای رایج مشارکت مربوط به هر بخش به تقویت برنامه‌های حمایتی از گروه‌های هدف آسیب کمک فراوانی می‌کند. در امتداد این فرآیند بخش شبکه‌سازی توانمندی پیشنهاد شده است که فرآیند توانمندسازی مددجویان نیز از حالت موردی و پراکنده به صورت شبکه‌ای از اقدامات جهت توانمندسازی مددجویان صورت بگیرد. راهبرد پیشنهادی در این زمینه این است که از افراد آسیب‌دیده‌ای که در بهزیستی توانمند شده‌اند، استفاده کند؛ چون بهزیستی ظرفیت‌های زیادی در

نمودار ۲: مدل مشارکت محوری حمایتی و شبکه‌سازی توانمندی

Figure 2: Supportive and Empowerment Networking-Centered Partnership Model

¹ NA

۶٫۳ تلفیق مدل سوات و مدل گرند تئوری

در بخش تحلیل سوات استراتژی‌های نهایی مدل سوات براساس چهار دسته‌بندی اصلی به دست آمد و استراتژی‌های اصلی در بخش گراند تئوری شناسایی شد. در این بخش این استراتژی‌ها با مدل

چهارگانه تحلیل سوات تلفیق می‌گردد. جدول ۱۱ مدل تلفیقی استراتژی‌های تحلیل سوات و گرند تئوری به‌عنوان بخش نهایی کار می‌باشند. به این ترتیب براساس چهار استراتژی اصلی در بخش تحلیل سوات استراتژی‌ها یا راهکارهای به‌دست‌آمده در بخش گرند تئوری با جدول تحلیل سوات تلفیق شده‌اند.

جدول ۱۱: تلفیق استراتژی‌های تحلیل سوات و گرند تئوری اصلاح فرآیندهای حمایتی و توانمندی گروه‌های هدف

Table 11: Combining SWOT analysis and grounded theory strategies to improve support processes and empower target groups

استراتژی سیاستی - اجرایی (AP) ارائه سیاست‌های بهبود فرآیندهای اجرایی		استراتژی سیاستی قانونی (LP) بسته سیاست‌گذاری در اصلاح موانع و مشکلات آسیب	
توانمندی نیروی انسانی خدمات روزانه و مجازی کارشناس‌گرایی		الگوی نهایی مشارکت‌محوری حمایتی و شبکه‌سازی توانمندی	مشارکت علمی تخصیص گرایی
استراتژی اجتماعی اجرایی (AS) مشارکت گروه‌های اجتماعی در جلوگیری از تکرار چرخه آسیب			استراتژی اجتماعی سیاستی (PS) سیاست‌های اجتماعی کاهش آسیب‌های اجتماعی
مشارکت اجتماعی اتباع خارجی شبکه‌های توانمندی		فرهنگ‌سازی خانواده‌محوری	

منابع مالی

این مقاله برگرفته از یک طرح تحقیقاتی با حمایت مالی سازمان بهزیستی استان خراسان رضوی است.

سهم نویسندگان

علی‌اکبر مجد: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، نظارت، نگارش - بررسی و ویرایش.

سید علیرضا انوری: جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل داده، تحقیق، نگارش، تهیه پیش‌نویس اصلی، خلاصه‌سازی.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام کردند که هیچ تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از حمایت مالی سازمان بهزیستی استان خراسان رضوی صمیمانه قدردانی می‌کنند. همچنین از همه مدیران، کارشناسان و کارکنان مراکز بهزیستی و همچنین افراد آسیب‌دیده و خانواده‌های آنها که در این مطالعه شرکت کردند، تشکر می‌شود. درنهایت از مسئولین نشریه جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی به دلیل مساعدت و چاپ مقاله تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

حسینی، سید حسن (۱۳۸۴)، وضعیت کودکان کار و خیابان در ایران. *فصل‌نامه رفاه اجتماعی*، (۱۹)۵، ۱۷۴-۱۵۵.

حیدرآبادی، ابوالقاسم؛ یعقوبی دوست، محمود و شاهون وند بهروز (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده با خشونت خانگی والدین علیه فرزندان. *مطالعات علوم اجتماعی ایران*، ۱۰(۳۹)، ۵۰-۳۲.

خانیکی، الهه و معتمدی عبدالله (۱۳۹۶). تأثیر مشاوره گروهی «راه‌حل محور» بر خودکارآمدی و حمایت اجتماعی کودکان کار. *سلامت روان کودک*، (۱)۴، ۱۰۹-۱۱۸.

<http://childmentalhealth.ir/article-1-169-fa.html>

خبرگزاری ایسنا. (۱۳۹۶، ۱۴ مرداد). ۱/۵ درصد تماس‌های اورژانس اجتماعی مربوط به «کودک‌آزاری» است. برگرفته از

<https://www.isna.ir/news/96051408290/8-5>

دماری، بهزاد؛ حیدری، علیرضا؛ مسعودی، فریدو حبیب‌الله، ذکایی آرزو (۱۳۹۹). برنامه کشوری بازپروری زنان آسیب‌دیده اجتماعی در سازمان بهزیستی ایران: اهداف، الگوی خدمت، چالش‌ها و راه آینده. *فصل‌نامه دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی*، ۱۸(۳)، ۳۴۳-۳۵۴.

<http://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5927-fa.html>

رازقی، نادر و لطفی خاچکی، بهنام (۱۳۹۷). تحلیل جامعه‌شناختی چالش‌های بقا و پایداری سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه آسیب‌های اجتماعی؛ با تأکید بر رابطه آن‌ها

اردلان، علی؛ سیدان، فریبا؛ ذوالفقاری مطلق، مصطفی (۱۳۸۷). عوامل مؤثر بر فرار دختران از خانه. *رفاه اجتماعی*، (۲۹)۷، ۲۵۳-۵۲۷.

اسدپور، عهدیه و اعظم، آزاده منصوره (۱۳۹۹). فراتحلیل مطالعات عوامل اثرگذار بر پیدایش کودکان کار و خیابان. *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، (۱۶)۷، ۲۱۵-۱۸۷.

[10.22080/ssi.2021.3138](https://doi.org/10.22080/ssi.2021.3138)

ایمان‌زاده، علی و علیپور، سربه (۱۳۹۸). تجربه زیسته کودکان کار شهر تبریز از احساس تنهایی، مطالعه به روش پدیدارشناختی. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، (۲)۸، ۳۰۴-۲۷۹.

[10.22059/jisr.2019.268727.770](https://doi.org/10.22059/jisr.2019.268727.770)

بیات، محبوبه؛ نادری‌فر، مهین؛ بیات، مقداد؛ میری، مجید و فروغی سعید (۱۳۸۶). سلامت اجتماعی کودکان ۷ تا ۱۱ ساله ساکن مراکز نگهداری شبانه‌روزی. *نشریه پرستاری ایران*، ۲۰(۵۱)، ۹۷-۱۰۴.

جغتایی، فائزه؛ موسوی، میرطاهر و زاهدی، محمدجواد (۱۳۹۵). ابعاد و مؤلفه‌های توسعه اجتماعی در برنامه‌های پنج‌گانه توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. *رفاه اجتماعی*، (۶۳)۱۶، ۸۸-۵۵.

حسین وردی، معصومه؛ پوراسدی، زهرا؛ کشاورز، سمیه و کاکاوند علیرضا (۱۳۹۹). اثربخشی شفقت‌درمانی بر حرمت خود، همدلی، و بخشش کودکان کار. *سلامت روان کودک (روان کودک)*، (۴)۷، ۱۸۰-۱۹۵.

[10.52547/jcmh.7.4.12](https://doi.org/10.52547/jcmh.7.4.12)

شیشه‌گران، مریم و حاجی ده آبادی، محمدعلی (۱۳۹۷). بررسی بزه‌دیده‌ شناختی کودکان کار. *قانون یار*، ۲(۸)، ۴۷۷-۵۰۶.

صمیمی فرد، زینب و تاج مزینانی، علی‌اکبر (۱۳۹۵). مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکتی نسبت به کودکان کار شهر تهران (مورد مطالعه: شرکت‌های همکار مدیریت شهری). *پژوهش‌نامه مددکاری اجتماعی*، ۲(۷)، ۱۲۰-۷۷.

<https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.8097>

ضرغام حاجبی، مجید؛ میرباقری، محبوبه و پاک‌نژاد ثمین (۱۳۹۷). اثربخشی مشاوره گروهی مبتنی بر رویکرد طرح‌واره درمانی بر افزایش خودپنداره مثبت زنان خیابانی. *پژوهش‌نامه زنان*، ۹(پیاپی ۲۳)، ۱۲۳-۱۳۴.

طبرسی، بهشته؛ چراغی، محمدعلی؛ پاشایی پور، شهزاد و سادات حسینی، اکرم السادات (۱۳۹۶). تحلیل مفهوم "خودپنداری" در کودکان کار خیابانی. *نشریه پرستاری ایران*، ۳۰(۱۰۹)، ۵۴-۶۶.

[10.29252/ijn.30.109.54](https://doi.org/10.29252/ijn.30.109.54)

فرزاد، ولی‌اله؛ امامی‌پور، سوزان و وکیل قاهانی فرشته (۱۳۹۰). بررسی اعتبار، روایی و هنجاریابی پرسش‌نامه علائم مرضی کودکان بر روی کودکان کار. *تحقیقات روان‌شناختی*، ۳(۱۱)، ۴۷-۵۷.

فلاح‌پیشه، مریم؛ حبیبی عسگرآباد، مجتبی؛ شمشیری، محمود و صادقی منصوره السادات (۱۳۹۵). خانواده نابسامان: تجربه زیسته دختران فراری ساکن کانون اصلاح و تربیت از دارا بودن خانواده. *مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران (نامه دانشگاه)*، ۲۶(۱۳۹)، ۱۴۹-۱۶۵.

<http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-8168-fa.html>

با دولت. *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۱۱(۱)، ۹۳-۱۲۲.

[10.22080/ssi.2018.1910](https://doi.org/10.22080/ssi.2018.1910)

رحمانی فضلی، عبدالرضا (۱۳۹۵). *ارائه گزارش دستگاه‌های اجرایی به رهبری*، ۲۴ اردیبهشت ۱۳۹۵، گفت‌وگوی وزیر کشور با ایسنا.

رضایی نسب، زهرا (۱۴۰۱). واکاوی علل و پیامدهای کودک‌آزاری از دید مشاوران و مددکاران اجتماعی شهر ایلام. *خانواده‌پژوهی*، ۱۸(۴) (پیاپی ۷۲)، ۷۱۵-۷۳۷.

[10.48308/JFR.18.4.715](https://doi.org/10.48308/JFR.18.4.715)

رنجبر، بهرام و شرافتی‌پور، جعفر (۱۳۹۵). تأثیر ازهم‌گسیختگی خانوادگی بر خیابانی شدن زنان. *انتظام اجتماعی*، ۸(۱)، ۳۵-۵۸.

زرگر، فاطمه؛ پورکمالی، طاهره؛ مرادی، اعظم و زرگر علی (۱۳۸۸). مقایسه عملکرد خانواده دختران اقدام‌کننده به فرار از منزل با گروه شاهد در شهر اصفهان. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۷(پیاپی ۱۳)، ۶۹-۷۴.

[20.1001.1.17352029.1388.7.1.9.2](https://doi.org/10.1001.1.17352029.1388.7.1.9.2)

سعدآبادی، علی‌اصغر و فهری، فاطمه سادات (۱۳۹۹). آسیب‌شناسی پدیده کودکان کار شهر تهران با رویکرد فازی. *مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری)*، ۱۰(۳۷)، ۱-۱۵.

شرافتی‌پور، جعفر (۱۳۸۵). ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی زنان خیابانی در شهر تهران. *رفاه اجتماعی*، ۶(۲۲)، ۱۷۳-۱۹۶.

شکریگی، عالی‌ه و فراهانی پریسا (۱۳۹۸). شناسایی مؤلفه‌های کارآفرینی اجتماعی و بررسی نقش آنان بر توانمندسازی کودکان کار و خیابان. *مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری)*، ۹(۳۲)، ۱۵۳-۱۹۰.

شهر کرمانشاه: یک رویکرد کیفی با نظریه داده‌بنیاد. *اعتیادپژوهی*، ۳(۵۹)، ۸۵-۱۱۰.

[10.52547/etiadpajohi.15.59.85](https://doi.org/10.52547/etiadpajohi.15.59.85)

هاشمی، عصمت؛ آذری، هاجر و کریمی طالقانی، ماه نسا (۱۳۹۸). عوامل مؤثر در کودک‌آزاری در محیط خانواده. *مجله علمی پزشکی قانونی*، ۲۵(۳) (مسلسل ۹۱)، ۲۱۶-۲۰۹.

<http://sjfm.ir/article-1-1080-fa.html>

یعقوبی دوست، محمود و عنایت حلیمه (ب) (۱۳۹۲). سنجش الگوی همبستگی شاخص‌های سکونت‌حاشیه‌نشینان و غیر حاشیه‌نشینان با میزان خشونت خانگی آن‌ها علیه فرزندان. *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی (پژوهش‌های جغرافیایی)*، ۴۵(۴)، ۲۷۸-۲۴۳. [10.22059/jhgr.2013.36145](https://doi.org/10.22059/jhgr.2013.36145)

یعقوبی دوست، محمود و عنایت، حلیمه (الف) (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین میزان دین‌داری والدین با خشونت خانگی آن‌ها نسبت به فرزندان. *جامعه‌شناسی مطالعات جوانان*، ۱۱(۱)، ۱۳۳-۱۶۰.

<https://sanad.iau.ir/Journal/ssyj/Article/977293>

یعقوبی دوست، محمود؛ عنایت، حلیمه و حکیمی‌نیا بهزاد (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین میزان تماشای فیلم‌های تلویزیونی توسط والدین با خشونت خانگی آن‌ها نسبت به فرزندان. *جامعه‌شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)*، ۲۶(۱) (پیاپی ۵۷)، ۱۱۸-۹۷.

[20.1001.1.20085745.1394.26.1.6.0](https://doi.org/10.1001.1.20085745.1394.26.1.6.0)

Ardalan, A., Seyedan, F., & Zolfaghari Motlagh, M. (2008). Factors affecting

فلاح‌پیشه، مریم؛ حبیبی، مجتبی؛ شمشیری، محمود و صادقی منصوره السادات (۱۳۹۶). تجارب زیسته دختران فراری ساکن کانون اصلاح و تربیت از واکنش خود و خانواده در مقابل فرار از خانه: یک مطالعه هرمنوتیک. *تحقیقات کیفی در علوم سلامت*، ۶(۱)، ۸۹-۱۰۲.

قادری، سلمان و حسینی مریم (۱۳۹۴). *کودک‌آزاری (دلایل، پیامدها و روش‌های پیشگیری)*. تهران: انتشارات آرون.

گرمارودی، غلامرضا؛ سرلک، بیتا؛ صادقی، رویا و رحیمی فروشانی عباس (۱۳۹۵). بررسی تأثیر مداخله آموزشی براساس الگوی اعتقاد بهداشتی بر رفتارهای پیشگیری‌کننده از خشونت خانگی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر تهران. *دانش و تندرستی در علوم پایه پزشکی*، ۱۱(۱)، ۷۴-۶۹.

doi.org/10.22100/jkh.v11i1.1302

گودرزی، رضوان (۱۳۹۹). امکان‌سنجی مطالعه و طراحی مراکز آموزش و نگهداری کودکان کار در بافت آسیب‌پذیر شیراز. *معماری شناسی*، ۳(۱۴)، ۱۰-۱.

مدنی قهفرخی، سعید؛ رییس دانا، فریبرز و روشن‌فکر، پیام (۱۳۹۱). بازار تن‌فروشی خیابانی زنان در کلان‌شهر تهران. *مجله مطالعات اجتماعی ایران*، ۶(۱)، ۲۳-۱.

[20.1001.1.20083653.1391.6.1.6.8](https://doi.org/10.1001.1.20083653.1391.6.1.6.8)

نادری، نادر؛ کریمیان، فرانک و خسروی، احسان (۱۴۰۰). تدوین الگویی در جهت ساماندهی زنان وابسته به مواد بی‌خانمان و خیابانی

girls' running away from home. *Social Welfare*, 7(29), 253-274. [In Persian].

- Asadpour, A., & Azam Azadeh, M. (2020). Meta-analysis of studies on effective factors in the emergence of working and street children. *Sociology of Social Institutions*, 7(16), 187-215. [In Persian].
<https://doi.org/10.22080/ssi.2021.3138>
- Bajari, A., & Kuswarno, E. (2020). Violent language in the environment of street children singer-beggars. *Heliyon*, 6(8), 1-13.
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04664>
- Bayat, M., Naderifar, M., Bayat, M., Miri, M., & Foroughi, S. (2007). Social health of 7-11 year old children residing in residential care centers. *Iran Journal of Nursing*, 20(51), 97-104. [In Persian].
- Busschers, I., Van Vugt, E. S., & Stams, G. J. J. M. (2016). Case management for child protection services: A multi-level evaluation study. *Children and Youth Services Review*, 68, 169-177. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.07.011>
- Callander, D., Goodwin, A. T. S., Duncan, D. T., Grov, C., El-Sadr, W., Grant, M., Thompson, R.J., Simmons, M., Oshiro-Brantly, J. L., Bhatt, K. J. & Meunier, É. (2022). "What will we do if we get infected?": an interview-based study of the COVID-19 pandemic and its effects on the health and safety of sex workers in the United States. *SSM-Qualitative Research in Health*, 2, 100027. <https://doi.org/10.1016/j.ssmqr.2021.100027>
- Cameron, G., Hazineh, L., Frensch, K., Freymond, N., Preyde, M., Gebotys, B., DeGeer, I. & Quosai, T. S. (2011). The impacts of accessible child protection services on services, jobs, and families. *Children and Youth Services Review*, 33(6), 945-954.
DOI: [10.1016/j.childyouth.2010.12.014](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.12.014)
- Cao, L., & Stack, S. (2010). Exploring terra incognita: Family values and prostitution acceptance in China. *Journal of Criminal Justice*, 38(4), 531-537.
DOI: [10.1016/j.jcrimjus.2010.04.023](https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2010.04.023)
- Cénat, J. M., Derivois, D., Hébert, M., Amédée, L. M., & Karray, A. (2018). Multiple traumas and resilience among street children in Haiti: Psychopathology of survival. *Child abuse & neglect*, 79, 85-97. DOI: [10.1016/j.chiabu.2018.01.024](https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.01.024)
- Cepaluni, G., Chewing, T. K., Driscoll, A., & Faganello, M. A. (2022). Conditional cash transfers and child labor. *World Development*, 152, 105768.
DOI: [10.1016/j.worlddev.2021.105768](https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.105768)
- Clayton, A., Oakley, P., & Taylor, J. (2000). Civil society organizations and service provision (pp. 1-23). Geneva,

- Switzerland: United Nations Research Institute for Social Development.
- Dammari, B., Heydari, A., Masoudi, F., & Habibollah Zakaee, A. (2020). National rehabilitation program for socially victimized women in the Welfare Organization of Iran: Goals, service model, challenges and future direction. *Journal of School of Public Health and Institute of Public Health Research*, 18(3), 343-354. [In Persian]. URL: <http://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5927-fa.html>
- Das, K. S. (2022). Child labour and its determinants in India. *Children and youth services review*, 138, 1-8. DOI: 10.1016/j.childyouth.2022.106523
- Davey, C., Dirawo, J., Mushati, P., Magutshwa, S., Hargreaves, J. R., & Cowan, F. M. (2019). Mobility and sex work: why, where, when? A typology of female-sex-worker mobility in Zimbabwe. *Social Science & Medicine*, 220, 322-330. DOI: [10.1016/j.socscimed.2018.11.027](https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2018.11.027)
- Falahat Pisheh, M., Habibi Asgarabad, M., Shamshiri, M., & Sadeghi, M. (2016). Dysfunctional family: Lived experience of runaway girls residing in correction and rehabilitation center from having a family. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 26(139), 149-165. [In Persian]. URL: <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-8168-fa.html>
- Falahat Pisheh, M., Habibi, M., Shamshiri, M., & Sadeghi, M. (2017). Lived experiences of runaway girls residing in correction and rehabilitation center from self and family reaction to running away from home: A hermeneutic study. *Qualitative Research in Health Sciences*, 6(1), 89-102. [In Persian].
- Farzad, V., Emamipour, S., & Vakil Ghahani, F. (2011). Validity, reliability and norm-finding of child symptom inventory questionnaire on working children. *Psychological Research*, 3(11), 47-57. [In Persian].
- Gao, Y., Atkinson-Sheppard, S., Yu, Y., & Xiong, G. (2018). A review of the national policies on street children in China. *Children and Youth Services Review*, 93, 79-87. DOI: [10.1016/j.childyouth.2018.07.009](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.07.009)
- Garmaroudi, G., Sarlak, B., Sadeghi, R., & Rahimi Foroushani, A. (2016). The effect of educational intervention based on health belief model on domestic violence prevention behaviors among female high school students in Tehran. *Knowledge and Health*, 11(1), 69-74. [In Persian]. DOI: [10.22100/jkh.v11i1.1302](https://doi.org/10.22100/jkh.v11i1.1302)
- Gayapersad, A., Embleton, L., Shah, P., Kiptui, R., Ayuku, D., & Braitstein, P. (2023). Using a sociological conceptualization of stigma to explore the social processes of stigma and

- discrimination of children in street situations in western Kenya. *Child Abuse & Neglect*, 139, 104803. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104803>
- Giang, L. T., & Nguyen, T. D. (2021). Child labor in Vietnam: Issues and policy implications. *Children and Youth Services Review*, 130, 106222. DOI: [10.1016/j.childyouth.2021.106222](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106222)
- Goodarzi, R. (2020). Feasibility study and design of education and care centers for working children in the vulnerable context of Shiraz. *Architecture Recognition*, 3(14), 1-10. [In Persian].
- Goodman, M. L., Gibson, D. C., Baker, L., & Seidel, S. E. (2020). Family-level factors to reintegrate street-involved children in low-and middle-income countries: A scoping review. *Children and Youth Services Review*, 109, 104664. DOI: [10.1016/j.childyouth.2019.104664](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104664)
- Hashemi, E., Azari, H., & Karimi Taleghani, M. (2019). Effective factors in child abuse in the family environment. *Forensic Medicine*, 25(4), 209-216. [In Persian]. URL: <http://sjfm.ir/article-1-1080-fa.html>
- HassanVerdi, M., Pourasadi, Z., Keshavarz, S., & Kakavand, A. (2020). The effectiveness of compassion therapy on self-esteem, empathy and forgiveness of working children. *Child Mental Health*, 7(4), 180-195. [In Persian]. DOI: [10.52547/jcmh.7.4.12](https://doi.org/10.52547/jcmh.7.4.12)
- Hedarabadi, A., Yaghoubi Doust, M., & Shahnounvand, B. (2013). Investigating the relationship between perceived social support and parental domestic violence against children. *Iranian Social Science Studies*, 10(39), 32-50. [In Persian].
- Hosseini, S. H. (2005). The status of working and street children in Iran. *Social Welfare*, 5(19), 155-174. [In Persian].
- Imanzadeh, A., & Alipour, S. (2019). Lived experience of working children in Tabriz from feeling of loneliness: A phenomenological study. *Social Studies and Research in Iran*, 8(2), 279-304. [In Persian]. DOI: [10.22059/jisr.2019.268727.770](https://doi.org/10.22059/jisr.2019.268727.770)
- ISNA News Agency. (2017, August 5). 8.5 percent of social emergency calls are related to "child abuse." <https://www.isna.ir/news/96051408290/8-5>
- Joghataei, F., Mousavi, M. T., & Zahedi, M. J. (2016). Dimensions and components of social development in the five development plans of the Islamic Republic of Iran. *Social Welfare*, 16(63), 55-88. [In Persian].
- Khaniki, E., & Motamedi, A. (2017). The effect of solution-focused group counseling on self-efficacy and social support of working children. *Child Mental Health*, 4(1), 109-118.

- [In Persian]. URL: <http://child-mentalhealth.ir/article-1-169-fa.html>
- Lei, J., Cai, T., Brown, L., & Lu, W. (2019). A pilot project using a community approach to support child protection services in China. *Children and Youth Services Review*, 104, 104414. DOI: [10.1016/j.childyouth.2019.104414](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104414)
- Madani Ghahfarrokhi, S., Raees Dana, F., & Roshanfekr, P. (2012). The market of street sex work of women in Tehran metropolis. *Iranian Social Studies*, 6(1), 1-23. [In Persian]. DOI: [10.1001.1.20083653.1391.61.6.8](https://doi.org/10.1001.1.20083653.1391.61.6.8)
- Murnan, A., Bates, S., & Holowacz, E. (2020). Understanding the risk and protective factors among children of mothers engaged in street-level prostitution. *Children and Youth Services Review*, 112, 1-12. DOI: [10.1016/j.childyouth.2020.104899](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104899)
- Naderi, N., Karamian, F., & Khosravi, E. (2021). Developing a model for organizing homeless and street drug-dependent women in Kermanshah: A qualitative approach with grounded theory. *Addiction Research*, 3(59), 85-110. [In Persian]. DOI: [10.52547/etiadjpajohi.15.59.85](https://doi.org/10.52547/etiadjpajohi.15.59.85)
- Nasir, R., Zamani, Z. A., Ismail, R., Yusoooff, F., & Khairuddin, R. (2010). Self-esteem and cognitive distortion among women involved in prostitution in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1939-1944. DOI: [10.1016/j.sbspro.2010.07.392](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.392)
- Nelson, P. (2006). The varied and conditional integration of NGOs in the aid system: NGOs and the World Bank. *Journal of International Development*, 18(5), 701-713. DOI: [10.1002/jid.1302](https://doi.org/10.1002/jid.1302)
- Neuwelt-Kearns, C., Baker, T., & Calder-Dawe, O. (2020). Informal governance and the spatial management of street-based sex work in Aotearoa New Zealand. *Political Geography*, 79, 102154. DOI: [10.1016/j.pol-geo.2020.102154](https://doi.org/10.1016/j.pol-geo.2020.102154)
- Qaderi, S., & Hosseini, M. (2015). *Child abuse: Causes, consequences and prevention methods*. Tehran: Aroon Publications. [In Persian].
- Rahmani Fazli, A. (2016). Report of executive bodies to the leadership. Interview with ISNA, May 14, 2016. [In Persian].
- Ranjbar, B., & Sharaftipour, J. (2016). The effect of family disintegration on women becoming street-based. *Social Order*, 8(1), 35-58. [In Persian].
- Razeghi, N., & Lotfi Khachaki, B. (2018). Sociological analysis of survival and sustainability challenges of NGOs active in the field of social harms: With emphasis on their relationship with the government. *Sociology of Social Institutions*, 5(11), 93-122. [In Persian]. DOI: [10.22080/ssi.2018.1910](https://doi.org/10.22080/ssi.2018.1910)

- Reza, M. H., & Henly, J. R. (2018). Health crises, social support, and caregiving practices among street children in Bangladesh. *Children and Youth Services Review*, 88, 229-240. DOI:[10.1016/j.chidyouth.2018.03.006](https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2018.03.006)
- Rezaei Nasab, Z. (2022). Analysis of causes and consequences of child abuse from the perspective of counselors and social workers in Ilam city. *Family Research*, 18(4), 715-737. [In Persian]. DOI:[10.48308/JFR.18.4.715](https://doi.org/10.48308/JFR.18.4.715)
- Ríos, A. (2014). Female migration and health in different prostitution scenarios in the province of Almeria, Spain. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 132, 582-588. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.357>
- Saadabadi, A. A., & Fahri, F. S. (2020). Pathology of the phenomenon of working children in Tehran using fuzzy approach. *Urban Sociological Studies*, 10(37), 1-15. [In Persian].
- SamimiFar, Z., & Taj Mazinani, A. (2016). Corporate social responsibility towards working children in Tehran (Case study: Companies cooperating with urban management). *Social Work Research*, 2(7), 77-120. [In Persian]. DOI: [10.22054/rjsw.2016.8097](https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.8097)
- Seidel, S., Muciimi, J., Chang, J., Gitari, S., Keiser, P., & Goodman, M. L. (2018). Community perceptions of home environments that lead children & youth to the street in semi-rural Kenya. *Child Abuse & Neglect*, 82, 34-44. DOI:[10.1016/j.chiabu.2018.05.011](https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.05.011)
- Shakerbeigi, A., & Farahani, P. (2019). Identifying components of social entrepreneurship and investigating their role in empowerment of working and street children. *Urban Sociological Studies*, 9(32), 153-190. [In Persian].
- Sharaftipour, J. (2006). Social and economic characteristics of street women in Tehran. *Social Welfare*, 6(22), 173-196. [In Persian].
- Shewly, H. J., Nencel, L., Bal, E., & Sinha-Kerkhoff, K. (2020). Invisible mobilities: stigma, immobilities, and female sex workers' mundane socio-legal negotiations of Dhaka's urban space. *Mobilities*, 15(4), 500-513. DOI:[10.1080/17450101.2020.1739867](https://doi.org/10.1080/17450101.2020.1739867)
- Shishegaran, M., & Haji Dehabadi, M. A. (2018). Victimological study of working children. *Law Yár*, 2(8), 477-506. [In Persian].
- Tabarsi, B., Cheraghi, M. A., Pashaei Pour, S., & Sadat Hosseini, A. (2017). Concept analysis of "self-concept" in street working children. *Iran Journal of Nursing*, 30(109), 54-66. [In Persian]. DOI:[10.29252/ijn.30.109.54](https://doi.org/10.29252/ijn.30.109.54)
- Tierolf, B., Geurts, E., & Steketee, M. (2021). Domestic violence in families in the Netherlands during the coronavirus crisis: A mixed method study.

- Child Abuse & Neglect*, 116, 104800. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104800>
- Treloar, C., Stardust, Z., Cama, E., & Kim, J. (2021). Rethinking the relationship between sex work, mental health and stigma: a qualitative study of sex workers in Australia. *Social Science & Medicine*, 268, 113468. DOI:[10.1016/j.socscimed.2020.113468](https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113468)
- Welsh, M., Parke, R. D., Widaman, K., & O'Neil, R. (2001). Linkages between children's social and academic competence: A longitudinal analysis. *Journal of school psychology*, 39(6), 463-482. DOI:[10.1016/S0022-4405\(01\)00084-X](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(01)00084-X)
- White, R. H., Park, J. N., Galai, N., Decker, M. R., Allen, S. T., Footer, K. H., & Sherman, S. G. (2020). Short-term interruptions to sex work among a prospective cohort of street-based cisgender female sex workers in Baltimore. *International Journal of Drug Policy*, 84, 102858. DOI:[10.1016/j.drugpo.2020.102858](https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2020.102858)
- Wilson, S., Hean, S., Abebe, T., & Heaslip, V. (2020). Children's experiences with Child Protection Services: A synthesis of qualitative evidence. *Children and Youth Services Review*, 113, 104974. DOI:[10.1016/j.childyouth.2020.104974](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104974)
- Yaghoubi Doust, M., & Enayat, H. (2013a). A study on the relationship between religion and violence towards children and parents. *Sociological Studies of Youth*, 4(11), 133-160. [In Persian]. <https://sanad.iau.ir/Journal/ssyj/Article/977293>
- Yaghoubi Doust, M., & Enayat, H. (2013b). Measuring the correlation pattern of residential indicators of marginalized and non-marginalized people with their domestic violence against children. *Human Geography Research*, 45(4), 243-278. [In Persian]. DOI:[10.22059/jhgr.201336145](https://doi.org/10.22059/jhgr.201336145)
- Yaghoubi Doust, M., Enayat, H., & Hakimi Nia, B. (2015). Investigating the relationship between the amount of TV movies watched by parents and their domestic violence towards children. *Applied Sociology*, 26(1), 97-118. [In Persian]. DOI:[20.1001.1.20085745.1394.26.1.6.0](https://doi.org/10.1001.1.20085745.1394.26.1.6.0)
- Zargar, F., Pourkamali, T., Moradi, A., & Zargar, A. (2009). Comparison of family functioning of girls who run away from home with control group in Isfahan. *Behavioral Science Research*, 7(1), 69-74. [In Persian]. DOI:[20.1001.1.173520029.1388.7.1.9.2](https://doi.org/10.1001.1.173520029.1388.7.1.9.2)
- Zargham Hajebi, M., Mirbagheri, M., & Paknejad, S. (2018). Effectiveness of group counseling based on schema therapy approach on increasing positive self-concept of street women. *Women's Research*, 9(1), 123-134. [In Persian].